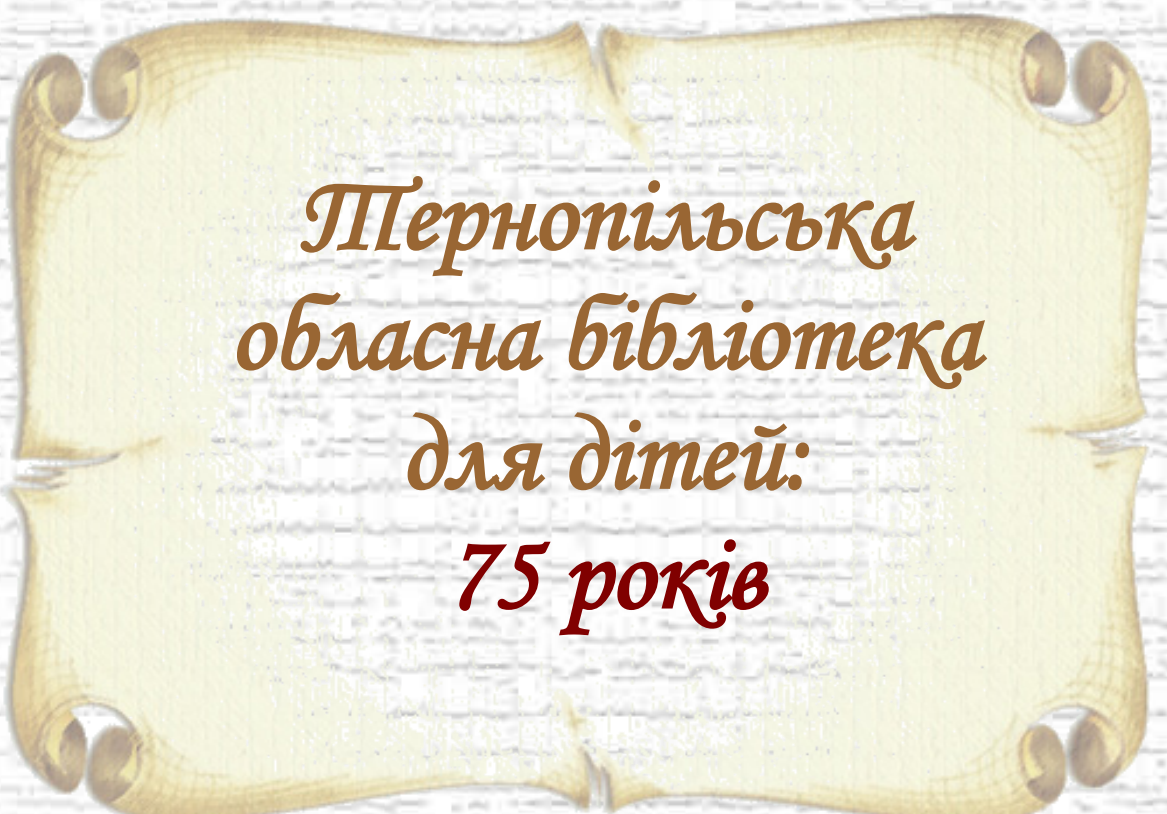

75

*Тернопільська
обласна бібліотека
для дітей:
75 років*

Шановні працівники обласної дитячої бібліотеки!

З великою приємністю вітаю вас із знаменним ювілеєм - 60-річчям від дня заснування обласної дитячої бібліотеки, яка за цей час стала важливою і авторитетною ланкою науково-освітнього центру у місті Тернополі в області.

Продовжає цих років ваша бібліотека стала справжньою криницею знань для кількох поколінь тернополитів. За це вам пощастило і низький уклін. Вірю, що стежка до дверей обласної дитячої бібліотеки, стежка у країну знань, не заросте ніколи.

У свій час, будучи школярем, я і сам ходив до вашої бібліотеки, її читачами були мої сестри, сподіваюся, будуть і онуки.

Привітайте найширшими вітаннями і побажаннями успіхів у непростій, але такій необхідній суспільству праці в ім'я майбутнього.

Бажаю вам міцного здоров'я, щастя, добра, сімейного благополуччя і віснських гараздів.

Міський голова Тернополя *[Signature]* Анатолій КУЧЕРЕНКО

Шановні працівники Тернопільської обласної бібліотеки для дітей!

Від імені колективу Тернопільської обласної ради і від мене особисто прийміть найщиріші вітання з нагоди чудового свята – 75-ліття з часу заснування Тернопільської обласної бібліотеки для дітей.

Протягом тисячоліть діяльність бібліотечних закладів ґрунтується на неперушних гуманістичних принципах. Бібліотеки – це культурний та духовний феномен цивілізації, скарбниці мудрості. Без їх участі неможливо сформувати

суспільство, засноване на знаннях, забезпечити входження нашої держави у світовий інформаційний простір.

Враховуючи величезну роль книгозбірень у культурному та освітньому житті кожного народу, із впевненістю можу сказати, що цей ювілей – визначна подія не лише для колективу бібліотеки, але й для кожного мешканця нашої славної Тернопільщини.

Саме у стінах обласної бібліотеки для дітей зросло не одне покоління духовно багатих, високоінтелектуальних особистостей, які сьогодні стали відомими людьми і якими ми можемо пишатись.

Для сучасних читачів ваша бібліотека це не лише дім книжкової мудрості, але місце, де можна цікаво і з користю провести своє дозвілля, освоїти комп'ютер, стати учасником різноманітних заходів та вікторин.

Переконаний, що саме завдяки високому професіоналізмові та самовідданій праці усього колективу бібліотеки, ми зможемо і надалі зберігати, розвивати і примножувати культурні та духовні багатства нашого народу для прийдешніх поколінь.

То ж у цей пам'ятний та урочистий день хочеться побажати бібліотекарям отримувати задоволення від професії, обраної серцем, від усвідомлення користі, що її приносять людям бібліотекарі, від причетності до великої культурологічної справи, яку ви активно провадите.

Бажаю всім читачам і працівникам бібліотеки здоров'я, сили і добра, віри у світле майбутнє й наснаги для його творення!

В. П. Хомінець – голова Тернопільської обласної ради

Шановні бібліотекарі!

Сердечно вітаю вас з чудовим ювілеєм – 75-ю річницею з часу заснування Тернопільської обласної бібліотеки для дітей. За ці сім із половиною десятиків років відбулося чимало змін як у житті самої книгозбірні, так і в нашій країні загалом. Та попри усі труднощі й випробування, якими щедро «частувала» нас доля, бібліотека незмінно залишалась скарбницею духовних та історичних надбань нашої славної Батьківщини.

Сьогодні, коли наша земля стала територією, де ведеться запекла, жорстока, але дуже принципова боротьба між добром і злом, саме бібліотека для дітей має стати осередком оновлення освіти, духовності та культури майбутніх поколінь нашої області та України в цілому. Це стає можливим передусім завдяки самовідданій праці та наполегливості бібліотекарів, які не зважаючи на фінансові труднощі, залишаються відданими своїй справі.

Збереження вами унікальних та цінних видань, взірців українського та світового друкарського мистецтва дозволяє пізнати мудрість вікової історії, відчути причетність до історичних цінностей національної та світової культури. А нині – ще й поринути у світ сучасних інформаційних технологій!

Почуття радості та гордості переповняють душу, коли бачимо, що своє 75-ліття Тернопільська обласна бібліотека для дітей зустрічає, маючи такий професійний та високоосвічений колектив, де старші працівники діляться досвідом із молодими, а молодь, у свою чергу, вносить дух інновацій у розмірене життя книгозбірні.

То ж дозвольте іще раз привітати вас із ювілеєм, побажати успіху і натхнення у вашій професійній діяльності. Нехай ваша праця й надалі слугує благородній справі – збагаченню духовних надбань народу. Миру та злагоди вам і нашій Україні!

Г. П. Шергей – директор департаменту культури, релігій та національностей Тернопільської облдержадміністрації, заслужений діяч мистецтв України

У царстві мудрості, історії і тиші

75 – вік мудрості, добрих традицій, досвіду, досягнення вершин у професійному становленні. Оцінюючи минуле, зважуючи день сьогоднішній і зазираючи у майбутнє, з впевненістю констатуємо, що Тернопільська обласна бібліотека для дітей є тією установою, де форми роботи з читачем, залишаючись в основному традиційними, однак логічно і послідовно удосконалюються відповідно до сучасних вимог, не витісняючи найбільшу вікову цінність – книгу.

Обласна бібліотека для дітей відчинила свої двері для читачів у 1940 році. Її фонд тоді налічував 450 книг, якими користувалися 150 читачів. У роки другої світової війни бібліотеку було евакуйовано у м. Чортків, де в липні 1945 року вона відновила свою роботу. На той час книжковий фонд уже становив 4,5 тисячі примірників, штат складався з чотирьох працівників, які обслуговували 500 читачів.

У 1950 році бібліотеку перевезли у м. Тернопіль і розмістили в приміщенні обласної наукової бібліотеки, а з 1963 року, отримавши статус державної, вона переїхала в нове приміщення на вул. Коперника, 17, де знаходиться і сьогодні.

Директорами книгозбірні у різні роки були П. Козленко (1940–1945), О. Жушман (1945–1953), Л. Денисенко (1953–1979), П. Басок (заслужений працівник культури, 1979–1993), Л. Воронцова (1993–1994). З 1994 року бібліотеку очолює Н. Новіцька. Організовувати роботу бібліотеки допомагали заступники з наукової роботи В. Самуйлик, Н. Павкіна, В. Вітенко, Н. Новіцька, О. Родинюк, Н. Чайківська.

Щороку бібліотека обслуговує понад 13 тисяч користувачів, а кількість отриманих ними документів сягає більше 200 тисяч примірників.

Книгозбірня сьогодні – це сучасний інформаційно-методичний центр області, культурний і просвітницький осередок, який несе дітям-користувачам світло добра і знань.

Якісну і професійну роботу бібліотеки забезпечують 7 функціональних відділів: комплектування та обробки літератури, зберігання, гігієни та реставрації бібліотечних фондів, обслуговування дошкільників та учнів 1–4-х класів, обслуговування учнів 5–11-х класів, науково-методичний, інформаційно-бібліографічний, господарсько-технічного забезпечення, а також сектори естетичного виховання, інформаційних технологій та електронних ресурсів, редакційно-видавничий сектор. Штат бібліотеки – 44 працівники, з них 34 – бібліотекарі. Фонд книгозбірні на сьогодні складає близько 120 тисяч примірників документів.

На жаль, з 1990 року різко зменшилася кількість нових надходжень до бібліотеки, але тісна співпраця з видавництвами («Фоліо», «Торсінг», «Ранок» (Харків), «Знання», «Веселка», «Грані – Т», «Школа» (Київ), «Каменярь», «Видавництво Старого Лева» (Львів), «Джура», «Навчальна книга – Богдан», «Терно-граф», «Підручники і посібники» (Тернопіль)) та інші форми роботи сприяють оновленню та осучасненню фонду.

Доповненням до книжкових ресурсів є періодичні видання (на сьогодні це 35 назв газет і 96 журналів).

Система каталогів і картотек бібліотеки (алфавітні, систематичні, краєзнавчі, тематичні та ін.) – надійний помічник у виборі документів та пошуку необхідної інформації.

З 2002 року в обласній бібліотеці для дітей завдяки фінансуванню посольства США діє Інтернет-центр із безкоштовним доступом до ресурсів мережі. На базі цього Центру проводились курси з освоєння комп'ютера та інтернету для користувачів різних вікових категорій, спеціалізовані семінари, тренінги.

Бібліотека має власний Web-сайт (2004; www.odb.te.ua), сайт «Бібліомстечко» (2013; www.bibliomistechko.te.ua), мистецький блог «Багатобарвний світ мистецтва», блог ресурсного інформаційно-освітнього центру «Поглянь у майбутнє», де розміщена інформація про історію бібліотеки, ДБА, усі напрямки роботи, видавничу діяльність, творчість письменників Тернопілля, анонси масових заходів та ін.

Як методичний центр обласна книгозбірня для дітей здійснює керівництво 32 дитячими бібліотеками області, організовує і проводить заходи з підвищення кваліфікації бібліотекарів, надає консультативну допомогу бібліотечним закладам інших відомств, які працюють з дітьми, традиційними є навчання заступників директорів ЦБС з питань обслуговування читачів-дітей.

У 2004 році на базі обласної бібліотеки для дітей (6–11 вересня) пройшло проблемно-цільове навчання директорів обласних бібліотек для дітей України на тему «Дитяча бібліотека – гуманітарні та технологічні підходи до розвитку».

З 2012 року в бібліотеці працює «Бібліомістечко» - майданчик для розвитку дітей від 1 до 10 років через гру. Перемога проекту «Бібліомістечко» у конкурсі «Навчально-інноваційні бібліотеки – 2011», оголошеному програмою «Бібліоміст», та отримане за рахунок гранту сучасне мультимедійне обладнання дали змогу активізувати запровадження інтерактивних та ігрових форм роботи з дітьми, спрямованих на реальне покращення обслуговування читачів та залучення їх до книгозбірні.

З 2013 року завдяки перемозі у конкурсі «Вільний доступ до інтернету» (програма «Бібліоміст») в бібліотеці діє ресурсний

інформаційно-освітній центр «Поглянь у майбутнє». Цей проект розрахований на соціально незахищені категорії дітей середнього та старшого шкільного віку, а також батьків, опікунів, вихователів дитячих будинків. Безкоштовну юридичну і психологічну допомогу можна отримати в книгозбірні в рамках цього проекту.

Робота обласної книгозбірні для дітей сьогодні – це тісна співпраця з дошкільними навчальними закладами, зі школами, бібліотечними установами інших відомств, з музеями, театрами, видавництвами, творчими спілками, громадськими організаціями, владою.

Але особливим багатством бібліотеки завжди були і будуть її кадри – талановиті, досвідчені, кваліфіковані спеціалісти, безмежно віддані своїй справі. В обласній бібліотеці для дітей таких багато. Не можна не згадати сьогодні наших ветеранів: Куліковська Ю. Г., Гайдадіна С. М., Барова Н. Є., Лівшиць М. М., Дячук Н. І., Родик В. П., Юрчук А. Ф., Батищева Л. С., Барчук Н. В., Герасенко З. І., Дзюбенко С. Й., Каплиш С. Г. Це вони присвятили цій простій, тихій, а насправді нелегкій роботі своє життя, це вони багато років тому прийшли в бібліотеку, тут залишилися, пройшли великий професійний шлях, знайшли у цьому своє покликання.

Професійність, ініціативність, а ще й прості людські якості, адже бібліотекар це не тільки книгар, він і душ людських лікар, були притаманні Бабчук Т. Н., Дитиняк В. Л., Кургановій Т. В., Томків Л. В., Горбонос Л. В., Ковалишиній Л. О., Чех Н. М., Горбачик М. П., Веселовській А. В., Ковалик Г. К., Шиловій Л. П., Хомишин Л. Р.

Земляк М. С., Шеховцова Т. І., Колопенюк М. Д., Ракоча Г. В., Чайківська Н. А., Хмарна О. Б., Стецій Г. В., Нефедорів Н. Я., Нецко С. М., Федчина Л. І., Карпич О. О., Ігнатюк Л. Р., Масловська Н. С., Родинюк О. В. – ці працівники багатогранні за своєю вдачею, талантами, здібностями, віддані обраній справі ентузіасти, а головне – люди закохані у свою професію, з творчою вдачею і невичерпною енергією, здатною творити дива для наших маленьких читачів.

Ідуть роки, змінюються покоління бібліотекарів, на зміну приходять інші, теж захоплені своєю професією люди: Хованець Т. В., Маруняк І. Р., Щепанівська Т. І., Шлапак О. М., Зьомко М. В., Ониськів Н. Я., Пасько І. В., Романюк О. П., яким належить примножувати бібліотечні традиції.

75-річний ювілей – це гарний привід усвідомити пройдений бібліотекою шлях, адже в історії книгозбірні, як у дзеркалі відбивалися усі події громадського та духовного життя міста і краю.

***Н. С. Новіцька** – директор Тернопільської
обласної бібліотеки для дітей*

Нові можливості, нові ідеї, нова якість обслуговування

Роль сучасної бібліотеки, у першу чергу дитячої, підвищується в багато разів, адже вона має передати своїм користувачам знання набуті раніше, а також підготувати їх до життя в сучасному середовищі, де накопичення інформаційних масивів відбувається дуже швидкими темпами.

Саме тому, у період стрімких змін у суспільстві перед нами гостро постає питання, як перетворити дитячу бібліотеку у заклад, невимущена атмосфера якого сприяла б залученню дітей до читання, розвитку їх творчих здібностей, задоволенню спільних родинних інтересів.

Сьогодні Тернопільська обласна бібліотека для дітей спрямовує свою роботу на інтелектуальний розвиток дітей та організацію їх змістовного дозвілля разом з батьками. Звичайно, поряд із активним пошуком нових шляхів популяризації бібліотечних ресурсів та запровадженням інтерактивних методик роботи з користувачами, продовжуємо застосовувати традиційні бібліотечні форми обслуговування читачів.

Однією з таких форм є творчі зустрічі з відомими людьми. За кілька останніх років читачів книгозбірні відвідали сучасні письменники: Іван Андрусак, Андрій Курков, Роман Скиба, Наталка Позняк (м. Київ), Марія Чумарна, Ева Гата, Андрій Бачинський, Наталка Малетич (м. Львів), Надія Гуменюк (м. Луцьк), творчі люди нашого краю – Богдан Безкоровайний, Валентина Семеняк-Штангей, Богдан Мельничук, Володимир Барна, Петро Шпорчук, Ірина Мацко, Богдана Дурда, Марта Чопик, Віра Паронова, Анастасія Кізілова, Наталя Волотовська, Левко Корженевський, Олександр Папуша, Яна Гавриш, Валентина Головань та інші.

Бібліотека тісно співпрацює із Всеукраїнським фестивалем книговидавців «Джура-фест». В рамках фестивалю працівниками книгозбірні організовано ряд зустрічей з письменниками-гостями міста Тернополя, зокрема, Лесею та Леонідом Біликами, Вірою Клименко, львівським письменником, літературознавцем, журналістом і видавцем Василем Габором та перекладачем, художником, реставратором старовинних ікон Левом Скопом.

В цікавій інтерактивній формі відбуваються літературні читання та презентації новинок літератури від видавництва «Навчальна книга – Богдан», під час яких діти знайомляться з новими виданнями української та зарубіжної літератури, які побачили світ у цьому видавництві.

З нагоди Міжнародного дня захисту дітей для юних тернополян та гостей міста Тернопільська обласна бібліотека для дітей щороку організовує свято Дитинства «Хай сонцю і квітам всміхаються діти». В ході свята юні

відвідувачі беруть участь у цікавих та веселих заходах, які відбуваються на майданчику біля бібліотеки, Театральному майдані та біля фонтану «Кульбабка».

Традиційним у нашій бібліотеці є відзначення Всеукраїнського тижня дитячого читання, в рамках якого організуються: книжково-ілюстративні виставки, посвяти в читачі, театралізовані інсценізації, інформаційні години, літературні калейдоскопи тощо.

З нагоди професійного свята Всеукраїнського дня бібліотек наша книгозбірня щороку запрошує своїх читачів, а також усю дитячу громаду міста, відвідати заходи, які проходять під гаслом «Бібліотеки потрібні дітям – діти потрібні бібліотекам!»

Впродовж Тижня бібліотекарі проводять екскурсії, знайомлять відвідувачів з книжковими фондами та послугами, якими можуть скористатися усі бажаючі. Особливо приємно бачити в залах книгозбірні першокласників. Вони знайомляться з правилами користування бібліотекою, грають у цікаві вікторини та ігри. Відчуті себе справжніми бібліотекарями, познайомитися з правилами оформлення читацького формуляра, з процесами бібліотечного обслуговування, відвідувачі можуть під час рольової гри «Побавимось у бібліотекаря» та майстер-класу «Професія, яка дарує мудрість».

Впродовж канікул для юних тернополян організуються літні читання «Літо кличе до бібліотеки». Відвідувачі із задоволенням, цікавістю та позитивними емоціями приймають участь в усіх запропонованих заходах, зокрема: літературних круїзах, подорожах сторінками улюблених книг, літературних конкурсах та вікторинах, різноманітних майстер-класах та ін.

Під час підведення підсумків Літніх читань найактивніші учасники отримують дипломи «Кращий читач літа» та невеличкі подарунки на згадку про веселі бібліотечні канікули з книгою.

На новий рівень обслуговування дитяча книгозбірня піднялась у 1996 році, після того, як у бібліотеці з'явився перший комп'ютер і наші читачі отримали нагоду користуватись такими додатковими послугами, як пошук рефератів, набір тексту, друк на принтері, ксерокопіювання документів тощо.

З відкриттям у 2002 році на базі бібліотеки ІАТР-центру, бібліотека почала надавати інформаційні послуги через інтернет, забезпечувати безкоштовне навчання основ комп'ютерної грамотності бібліотекарів та жителів міста. Це дозволило бібліотекарям навчатись самим та навчати дітей навичок роботи на комп'ютері. Отримавши відповідні знання, діти розвивали свої творчі та розумові здібності, вчилися створювати електронні малюнки, підбирати кольори (флеш-розмальовки), оформляти вітальні листівки, віртуальні фотоальбоми, створювати мультимедійні презентації, а

також брали участь у чатах та форумах, спілкувалися з друзями у соціальних мережах.

З метою популяризації творчості відомих українських та зарубіжних письменників, працівники бібліотеки створили ряд презентацій, відео. Серед найпопулярніших – презентації про життя та творчість Тараса Шевченка, Лесі Українки, Астрід Ліндгрєн, Михайла Булгакова, письменників рідного краю Богдана Лепкого, Марії Баліцької, Марти Чопик. А також презентації до пам'ятних дат: до річниці Чорнобильської трагедії, до Дня пам'яті жертв Голодомору та ін.

Розуміючи важливість та особливості раннього розвитку малюків, колектив Тернопільської обласної бібліотеки для дітей давно мріяв про створення максимально комфортних умов для маленьких користувачів, що сприяло б більш активному залученню їх до бібліотеки, розвитку у них інтересу до книги та читання як важливих елементів виховання та формування особистості.

З цією метою бібліотека активно включилася у процес написання проєктів для отримання грантів від різних благодійних фондів. В результаті: з 2012 року проводиться активна робота у проєкті «Бібліомістечко» – інноваційні послуги для дітей і батьків», в рамках якого щороку відбувається приблизно 150 заходів, до участі в них залучається майже 2 500 наймолодших відвідувачів від 1 до 10 років.

Проєкт започаткований завдяки участі бібліотеки у конкурсі програми «Бібліоміст», що сприяло залученню позабюджетних коштів в сумі 8 000\$, на які обладнано ігрові майданчики «Бібліомістечка» та придбано сучасне комп'ютерне і мультимедійне обладнання: 3 комп'ютери, сенсорні монітори, інтерактивна SMART-дошка.

Маленькі відвідувачі «Бібліомістечка» люблять малювати, грати в логічні та розвиваючі ігри, складати пазли, шукати відмінності між малюнками на сенсорному моніторі та інтерактивній дошці, розміщених в «Інтернет-куточку». Це допомагає розвивати зорове сприйняття дитини, увагу та дрібну моторику рук.

Застосування інтерактивної дошки під час проведення заходів дозволяє бібліотекарю знаходитись у постійному контакті з дітьми, робити заходи живішими, учасники можуть активно коментувати зображення на великому екрані. Віртуальні подорожі, під час яких ми запрошуємо учасників мандрувати різними куточками планети, дозволяють дітям бачити реальне відображення на екрані, самостійно обирати маршрут мандрівки, що сприяє розвитку спостережливості, уваги і пам'яті у дітей. В цьому ми переконалися під час віртуальної мандрівки «Вулицями рідного міста», віртуальної подорожі абеткою «Чарівний буквар», інтерактивної вікторини «Чомусик». Крім того, завдяки сучасному мультимедійному обладнанню,

наші читачі мають нагоду знайомитись з героями улюблених книг та мультфільмів, відвідуючи кінозал «Мультитек@».

З кожним днем у сім'ях наших відвідувачів збільшується кількість комп'ютерів, під'єднаних до мережі інтернет. Це означає, що все більше дітей отримують можливість працювати у всесвітній мережі, а тому актуальною є проблема доступу дітей до небезпечної інформації. З цією метою бібліотекарі організують інтерактивні години «Безпека в інтернеті», віртуальні мандрівки безпечними сайтами «Онляндія», «Нетикетка безпечна», знайомлять молодших школярів та їх батьків з питаннями інформаційної безпеки в інтернеті. Зокрема, діти дізнаються, як правильно користуватися комп'ютером, що таке інтернет, як його можна використовувати, як створити електронну пошту, про етикет в мережі та авторські права, а також те, що в інтернеті є інформація, від якої слід захистити себе.

Друкувати на клавіатурі молодші школярі вчать, виконуючи цікаві вправи з анімованою клавіатурою. Щоб краще запам'ятати розташування клавіш, бібліотекарі пропонують дітям пограти у відеоігри «Збери клавіатуру» та «Друкуємо швидко». А в ході онлайн ігор «Тренування швидкого читання» діти від 7 до 10 років розвивають навички читання. Під час таких заходів обов'язково проводяться розминки для рук та очей.

Цікавим для дітей від 7 до 10 років є «Шашкові турніри онлайн», в ході яких початківці опановують основи майстерної гри в шашки, як на традиційній, так і на інтерактивній дошці. Ця гра вчить думати, бути уважним, запам'ятовувати, порівнювати, узагальнювати, передбачати результати своєї діяльності, розвиває винахідливість та логічне мислення.

Завдяки активному запровадженню інноваційних форм у практику роботи, бібліотека отримала перемогу у конкурсі «Історія успіху», оголошеному «5 каналом» спільно з програмою «Бібліоміст», результатом чого стала демонстрація 20-ти хвилинного репортажу про сучасні форми роботи Тернопільської обласної бібліотеки для дітей у програмі «Простір ідей» 2 червня 2013 року (<http://5.ua/per/122/0/100/>). Разом зі знімальною групою до «Бібліомістечка» завітав поважний гість, відомий скульптор Олег Пінчук. Протягом дня п. Олег був активним учасником заходів для малюків. Зокрема, разом з дітками 1 – 3 років малював на манці за методикою Марії Монтесорі, з дошкільниками 4 – 6 років «вчився» рахувати на занятті «Весела математика», а з дітьми шкільного віку взяв участь у бібліотечному флешмобі «Часу не гаймо – книги читаймо», який відбувся на Театральному майдані міста (<http://www.odn.te.ua/?menu=info&id=1&idnew=606>).

Цікавими дозвіллевими заходами для малечі були також «День святого Валентина у «Бібліомістечку» та «Бібліомістечку – 1 рочок».

У 2012 році бібліотека презентувала свої послуги на Ярмарку бібліотечних інновацій «Сучасна бібліотека: розвиваємо місцеві громади» у м. Києві, під час якого за підсумками конкурсу на кращу інноваційну бібліотечну послугу отримала нагороду за III місце у номінації «Послуги для молоді та сім'ї». Крім того, у серпні 2013 року інноваційні послуги бібліотеки були представлені на регіональному ярмарку бібліотечних інновацій у м. Львові, де бібліотека була нагороджена двома сертифікатами у спеціальних номінаціях «Найбільш інноваційна бібліотечна послуга» та «Найкращий буктрейлер».

Успішна робота бібліотеки з наймолодшими користувачами гідно оцінена програмою «Бібліоміст», про що свідчить надання додаткових коштів в сумі 2000 \$ для придбання сучасного мультимедійного обладнання (плазмовий телевізор та ігровий пристрій Kinect Xbox 360), що значно покращило стиль роботи з дітьми та сприяє залученню нових читачів до бібліотеки.

Важливо розуміти, що впровадження ігрових методів роботи – це водночас цікавий процес пізнання, спілкування, ефективна форма опанування знань, інструмент для формування умінь, навичок та досвіду.

У листопаді 2013 року розпочато реалізацію ще одного проекту, який переміг у конкурсі «Вільний доступ до інтернету», започаткованому програмою «Бібліоміст». За умовами даного проекту у бібліотеці створено ресурсний інформаційно-освітній центр «Поглянь у майбутнє» для соціально незахищених категорій дітей та батьків, які опинились у складній життєвій ситуації. За кошти гранту в сумі понад 35 000 грн. придбано 6 сучасних комп'ютерів, принтер, сканер, маршрутизатор. Ці технічні засоби сприяють забезпеченню вільного доступу до інформації, в першу чергу, дітей-сиріт, позбавлених батьківського піклування, дітей з малозабезпечених та неблагополучних сімей, а також, інформаційній підтримці у вирішенні проблемних питань, організації їх дозвілля у бібліотеці.

Запровадження інноваційних форм у роботу бібліотеки позитивно впливає не тільки на стосунки між бібліотекарем і читачем, але й дозволяє більш творчо презентувати фонд бібліотеки. До усіх активних та інтерактивних заходів бібліотекарі підбирають відповідну літературу та рекомендують її учасникам. Про те, що такі форми цікаві не тільки бібліотекарям, а в першу чергу нашим відвідувачам, свідчить збільшення кількості відвідувань, залучення нових читачів, а часом і цілих сімей, які раніше ніколи не відвідували книгозбірню. Важливим аргументом високої оцінки діяльності бібліотеки є також враження читачів, залишені у «Книзі відгуків та побажань».

Завдяки активному пошуку позабюджетних коштів, на сьогоднішній день бібліотека добре оснащена сучасною мультимедійною технікою і має у своєму розпорядженні 28 комп'ютерів, підключених до інтернету та об'єднаних локальною мережею.

Активно впроваджуючи інновації в роботу з користувачами, бібліотека не забуває і про ще одну з головних функцій обласної книгозбірні – навчати та ділитись успішним досвідом.

З метою удосконалення фахового рівня дитячих бібліотекарів області та популяризації інноваційних форм роботи з дітьми бібліотекою організовано семінари-практикуми «Проектно-програмна діяльність бібліотек», «Розвиток сімейного читання як один з аспектів формування майбутнього читача», «Бібліотечний простір: медіа, інформація, культура», під час яких учасники отримали відповідну методичну підтримку та консультації фахівців ОБД з актуальних питань бібліотечної роботи.

Використання найновішого технічного обладнання дозволило бібліотеці стати одним із перших сучасних культурно-інформаційних та дозвіллевих центрів не тільки в нашій області, а й в усій Україні. Переймати досвід організації інноваційних форм роботи з дітьми від 1 до 10 років у 2012 році до нашого «Бібліомістечка» завітали директори обласних бібліотек для дітей з усієї України, які були учасниками дводенного тренінгу «Впровадження інноваційних послуг для дітей як запорука розвитку їх творчого потенціалу». Для заступників директорів ЦБС по роботі з дітьми Тернопільської області на базі «Бібліомістечка» організовано тренінгові навчання «Інноваційні послуги для дітей у храмі знань та інформації», а завідувачі міськими бібліотеками для дітей взяли участь у тренінгу «Інноваційна творчість бібліотекарів у контексті соціокультурної діяльності». Вперше бібліотека запровадила цикл тренінгів для батьків, вихователів та вчителів на тему «Виховання та розвиток дітей за допомогою інтерактивних ігор».

З метою розповсюдження досвіду бібліотеки з впровадження інноваційних форм роботи проведено ряд майстер-класів «Бібліомістечко» – майданчик для розвитку дітей» для колег із Львівської та Хмельницької обласних бібліотек для дітей, районних, міських, сільських та шкільних бібліотекарів нашої області.

Програми тренінгів та майстер-класів викликали велику зацікавленість усіх учасників. Актуальність тем, цікаві форми, теоретичний та практичний матеріал – все це сприяло створенню ділової, творчої атмосфери. Учасники висловили задоволення організацією заходів, відмітили, що отриманні знання використають у своїй роботі з наймолодшими користувачами, особливо з малюками дошкільного віку, що сприяє залученню їх до користування бібліотекою та розвитку сімейного читання. На думку

учасників, захоплюючими та корисними виявились практичні заняття з використанням SMART-дошки та сенсорного монітора, логічні та рухливі ігри.

Вперше тренінги та майстер-класи в обласній бібліотеці для дітей були запроваджені у 2012 році, але зважаючи на те, що такі форми навчання не тільки ефективні, але й необхідні для організації продуктивної співпраці дітей, вчителів, вихователів, батьків, ми продовжуємо застосовувати їх у своїй діяльності, додаючи цікаві елементи, які сприяють виявленню творчості та фантазії бібліотекарів.

З метою надання методичної допомоги працівниками обласної бібліотеки для дітей здійснюються виїзди до районних та міських дитячих бібліотек. Фахівці книгозбірні виступали на семінарах-практикумах, організованих районними бібліотеками для працівників сільських та шкільних бібліотек: «Розвиток сімейного читання як один із аспектів формування майбутнього читача» (Теребовлянська ЦБД), «Роль і місце бібліотеки в умовах становлення громадянського суспільства» (Зборівська ЦБД).

На жаль, через брак фінансування немає можливості часто виїжджати на місце, тому для ознайомлення бібліотекарів області з новими нормативними документами та методичними матеріалами, на сайті бібліотеки (www.odb.te.ua) створено розділ «Скарбничка методиста», який постійно поповнюється новою інформацією і містить рубрики: «Консультації», «Методичні поради», «Ділимося досвідом», «Поради шкільному бібліотекарю». Започатковано інтернет-проект «Дитяча бібліопланета Тернопілля» – путівник по бібліотеках для дітей, де подаються дані про всі центральні районні та міські бібліотеки для дітей нашої області, а також основні показники їхньої діяльності.

Крім того, бібліотекарям області постійно надаються індивідуальні консультації та практичні поради з питань удосконалення бібліотечного обслуговування дітей. Такою послугою можна скористатись не тільки під час відвідування книгозбірні, а й за допомогою віртуальної довідки «Запитай у бібліографа» та «Приймальні бібліотекаря», розміщених на сайті бібліотеки.

Протягом останніх років свій фаховий рівень активно підвищують і бібліотекарі обласної книгозбірні, беручи участь у різноманітних заходах: щорічній Всеукраїнській науково-практичній конференції директорів обласних бібліотек для дітей, курсах підвищення кваліфікації на базі Інституту післядипломної освіти НАКККіМ. Працівники нашої бібліотеки були учасниками багатьох тренінгів у м. Києві, Луганську, Івано-Франківську, Ужгороді, щорічних всеукраїнських та регіональних «Ярмарках бібліотечних інновацій», організованих програмою «Бібліюміст».

Велика увага методичної служби обласної бібліотеки для дітей спрямована також на організацію та проведення щорічних всеукраїнських та регіональних творчих акцій: Всеукраїнського тижня дитячого читання, Всеукраїнського конкурсу «Найкращий читач України», всеукраїнських соціологічних та моніторингових досліджень «Краща книга року», «Ефективність заходів до 200-річчя Т. Г. Шевченка», «Читаю я і вся моя сім'я», обласної акції «Літні читання» тощо.

З метою вивчення потреб та літературних уподобань наших відвідувачів працівниками бібліотеки проведено та узагальнено ряд соціологічних досліджень, анкетувань, опитувань, міні-досліджень, зокрема: експрес-інтерв'ю батьків молодших школярів «Бібліотека у дозвіллі вашої дитини», соціологічне дослідження «Бібліотека, книга, читання: орієнтація підлітків», анкетування молодших школярів «Улюблені майданчики «Бібліомістечка», анкетування бібліотекарів «Бібліотека – сім'я: шляхи до взаєморозуміння» тощо.

Обласна бібліотека для дітей проводить активну роботу зі створення методичних та довідково-інформаційних ресурсів. Кожного року фахівці обласної бібліотеки для дітей видають 12 – 15 методичних та бібліографічних матеріалів: аналітично-статистичний огляд діяльності «Бібліотеки для дітей Тернопільщини: рік ...», методичні рекомендації з проведення Всеукраїнського тижня дитячого читання, методичні поради з відзначення Міжнародного дня захисту дітей, методичні поради з проведення літніх читань, календар «Знаменні і пам'ятні дати ... року», серія бібліографічних довідок «Наші славетні земляки», інформаційний список «Нові надходження з теорії та методики виховання», інформаційний список «Початкова освіта: навчання та виховання» та інші методико-бібліографічні матеріали, присвячені визначним подіям та ювілеям видатних людей.

Актуальність застосування ігор у бібліотечній діяльності з дітьми, а також досвід запровадження ігрових методик у роботу нашої бібліотеки спонукали нас до підготовки практичного посібника. В результаті фахівцями Тернопільської обласної бібліотеки для дітей видано навчальний посібник «Бібліомістечко» – майданчик для розвитку дітей».

У посібнику представлено аналітичні, оглядові, практичні статті та матеріали, підготовлені фахівцями Тернопільської обласної бібліотеки для дітей та інших українських бібліотек для дітей, а також теоретико-методологічні поради, надані у статтях педагогів-науковців. Окремі ігрові методики та узагальнення досвіду зарубіжних країн розміщено з посиланнями на відкриті джерела в інтернеті. Посібник проілюстровано фотографіями, зробленими під час заходів в рамках проекту «Бібліомістечко».

Активна робота працівників бібліотеки та тісна співпраця із засобами масової інформації дозволяє формувати позитивний імідж установи, інформувати громадськість міста про нові послуги, що безперечно привертає увагу громади до бібліотеки та сприяє збільшенню кількості відвідувачів книгозбірні.

Про роботу бібліотеки постійно здійснюються репортажі на обласному радіо, друкуються статті на сторінках місцевих газет «Вільне життя», «Свобода», велика кількість анонсів, оголошень, інформація про організовані заходи публікується в інтернет-газетах, транслюються відеосюжети на телеканалах TV-4, ТТБ, ІНТБ.

Значна увага в діяльності бібліотеки приділяється співпраці з різними установами та громадськими організаціями: загальноосвітніми, дошкільними закладами, Обласним комунальним будинком для дітей шкільного віку, Спеціалізованою школою-інтернатом для дітей з вадами слуху, музичною школою №1, школою мистецтв, Центром дитячої та юнацької творчості, Музичним училищем ім. Соломії Крушельницької, обласною організацією Національної спілки письменників України, Тернопільським академічним драматичним театром ім. Т. Г. Шевченка, Головним управлінням юстиції у Тернопільській області, Службою у справах неповнолітніх та дітей Тернопільської міської ради, Кримінальною міліцією в місті Тернополі, Молодіжним центром «Довіра» Тернопільської обласної соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді, місцевими видавництвами «Навчальна книга – Богдан», «Джура», «Підручники і посібники», Обласною організацією Товариства Червоного Хреста, Центром здоров'я тощо. Працівники бібліотеки щиро вдячні усім нашим партнерам за підтримку і розуміння.

Рекламна діяльність бібліотеки – один із найважливіших засобів формування іміджу установи, популяризації її послуг серед громади та залучення нових користувачів.

Однією з цікавих форм популяризації книги, читання та інших послуг серед місцевої громади є бібліотечні флешмоби. Такі заходи під гаслом «Читати – це модно! Читати – це круто! Приєднуйся!» книгозбірня періодично організовує на Театральному майдані міста. Бібліотекарі разом із дітьми на лавочках читають книжки, пропонують їх перехожим ровесникам, запрошують до бібліотеки, читачі діляться враженнями від перебування у бібліотеці, а потім з гаслом «Читати – це круто! Приєднуйся!» вирушають до бібліотеки.

З метою ознайомлення користувачів з асортиментом послуг, які надає бібліотека, щороку працівниками книгозбірні проводять близько 40 екскурсій для читачів-дітей, студентів Тернопільського державного

педагогічного університету ім. В. Гнатюка, студентів Тербовлянського вищого училища культури.

Працівники бібліотеки активно працюють над створенням та розповсюдженням друкованої рекламної продукції: буклетів, візиток, оголошень, прес-релізів, запрошень, пам'яток читача тощо.

Тернопільська обласна бібліотека для дітей активно працює над створенням позитивного іміджу в інформаційному суспільстві через сайт бібліотеки (<http://odb.te.ua>). З цією метою протягом року на сайті книгозбірні розміщується близько 100 інформаційних повідомлень про проведені заходи, наповнюються рубрики «Книга тижня», «Радимо прочитати», «Нові надходження», «Видавнича діяльність», «Письменники-ювіляри». У розділі «Автор дарує книгу» розміщено 85 інформацій про дарувальників бібліотеки з автографами та побажаннями. Великою популярністю серед відвідувачів сайту користується інтернет-проект «Літературна карта Тернопілля» (<http://odb.te.ua/?тепи=ип^o&ic!-923>), який знайомить з біографіями та творчістю письменників нашого краю. Про те, що сайт цікавий для наших відвідувачів свідчить те, що у 2012 році його відвідали 191 758 користувачів, а у 2014 ця цифра становить 255 000.

Крім того, створено окремий сайт проекту «Бібліомістечко» (<http://bibliomistechko.te.ua>), який інформує користувачів про усі цікаві події, що відбуваються на ігрових майданчиках книгозбірні.

Бібліотека є активним користувачем соціальних мереж. Створено і функціонує інформаційний блог естетичного відділу «Багатobarвний світ мистецтва» (<http://art-departament.blogstop.com>), який відображає мистецьке життя краю, інформує про творчі акції бібліотеки. Бібліотека має свої сторінки у соціальних мережах Facebook, Twitter, Однокласники, ВКонтакте. З метою популяризації послуг створено ряд мультимедійних презентацій та відеороликів, розміщених на сайті, блогах бібліотеки, у YouTube.

Запровадження інновацій вимагає високого рівня як професійної підготовки працівників, так і відповідальності за результати впровадження цих форм у діяльність бібліотеки. Працівники нашої книгозбірні чітко усвідомлюють, що сьогодні інновації є невід'ємною частиною бібліотечного життя, вони допомагають нам стати конкурентноздатними, адже тільки завдяки постійному пошуку бібліотека не загубить свого іміджу, а завжди буде залишатися втіленням нового, незнамого і креативного.

***Н. А. Чайківська** – заступник директора з наукової роботи Тернопільської обласної бібліотеки для дітей*

Якісне комплектування фонду – основа успішної діяльності бібліотеки для дітей

На час заснування бібліотеки відділу комплектування як структурного підрозділу не було.

Свою роботу відділ комплектування розпочав у 1963 році, коли бібліотека отримала нове приміщення по вулиці Коперника, 17.

Першою завідувачкою відділу була призначена Лариса Олександрівна Скок. Вона й розпочала облік книжкового фонду в інвентарних книгах. На кінець 1963 року книжковий фонд бібліотеки становив 58725 примірників.

З 1968 року завідувачкою відділу комплектування працювала Лівшиць Міра Моносівна. Більше 25 років вона присвятила себе служінню бібліотечній справі. Під її керівництвом працювали Дитиняк Валентина Леонідівна, Горбонос Лідія Володимирівна, Гориневська Анастасія Степанівна. В ці роки працівники відділу комплектування обробляли 8–12 тисяч примірників книг та брошур. За часів керівництва Лівшиць Міри Моносівни книжковий фонд бібліотеки зріс утричі.

Поточне комплектування книжкових фондів здійснювалось із таких джерел: бібліотечного колектора м.Тернополя, «Книга поштою», передачею із інших бібліотек, додатками до журналу «Огонёк». Працівники відділу переглядали тематичні плани видавництва, газети «Книготорговий бюлетень», «Бланки замовлень». На основі цих замовлень і надходили друковані видання з бібколектора у відділ комплектування.

В різні роки у відділі комплектування працювали Чех Ніна Михайлівна, Лосовська Людмила Миколаївна, Щепінська Світлана Миколаївна, Веселовська Ангеліна Віталіївна.

З 1995 року завідувачками відділу комплектування працювали Земляк Марія Софронівна, Пельо Надія Іванівна, Стецій Галина Володимирівна, Тимчук Надія Зеновіївна. З 2007 року відділ очолює Шеховцова Тетяна Іванівна.

Відділ комплектування завжди був і залишається одним із основних структурних підрозділів бібліотеки. Головним завданням для його працівників є здійснення планового, оперативного та систематичного формування книжкових фондів та електронної інформації для забезпечення навчальної та виховної діяльності бібліотеки.

З метою якісного поповнення фонду бібліотеки документами для дітей відділ вивчає інформаційні джерела новинок друкованої продукції, здійснює контроль за книгами, що надходять до бібліотек для дітей області за державними програмами поповнення фондів, аналізує незадоволений

запит на літературу, проводить соціологічні дослідження та вивчення «Незадоволений читацький попит на дитячу літературу в бібліотеках області», «Краща книга року», «Краща книга тижня».

Активно впроваджуємо у роботу новітні інформаційні технології. Зокрема, створені нові проекти: «Автор дарує книгу», «Бібліотека вдячна», «Нові надходження», «Улюблені книги відомих тернополян», «Музичні казки для наймолодших», які відображені на сайті бібліотеки.

Постійний пошук цікавих форм значно розширює функції відділу. Розроблені презентації «Українські видавництва дитячої літератури», «Видавництва Тернополя», «Новинки літератури – дітям»

Відділ тісно співпрацює з популярними українськими видавництвами «А-ба-ба-га-ла-ма-га», «Країна Мрій», «Знання», «Веселка», «Грані-Т», «Школа» (м. Київ), «Видавництво Старого Лева», «Урбіно», (м. Львів), «Ранок», «Фоліо», (м. Харків), «Підручники і посібники», «Джура», «Навчальна книга – Богдан», «Новий колір», «Астон», «Тернограф», (м. Тернопіль) та ін.

За час існування відділу налагоджено тісні творчі зв'язки з письменниками, представниками книготоргівельних структур і громадських організацій. Організуються виставки-продажі книг місцевих та регіональних видавництв, зокрема видавництва «Ранок», «Джура», «Навчальна книга – Богдан». Завдяки такій плідній співпраці бібліотека часто отримує дарунки від авторів, меценатів, вдячних читачів.

Поповнення книжкових фондів здебільшого також здійснювалось за рахунок поступлення книг, виданих за державними програмами «Українська бібліотечна серія», «Забезпечення розвитку та функціонування української мови», «Українська книга».

У роботі відділу особлива увага приділяється формуванню фонду періодичних видань. Передплата проводиться з урахуванням запитів користувачів бібліотеки. Найбільш цікаві за змістом журнали: «Веселі картинки», «Барвінок», «Веселочка», «Вінні та його друзі», «Джміль», «Дзвіночок», «Колосок», «Малятко», «Обдарована дитина», «Пізнайко», «Стежка», «Умійко», «Яблунька» та ін.

Фонд бібліотеки на даний час становить 117 517 примірників документів зберігання. Із них: книг – 96 649 примірників, аудіовізуальних документів – 1 860, електронних документів – 43, періодичних видань – 18 657 примірників.

Діяльність відділу завжди спрямована на задоволення інформаційних потреб користувачів бібліотеки, їхніх запитів у процесі навчання, дозвілля, самоосвіти.

Т. І. Шеховцова – завідувачка відділу.

Збереження бібліотечних фондів – ключове завдання сьогодення

Тернопільська обласна бібліотека для дітей є найбільшою в регіоні дитячою установою, де зібрані видання для дітей універсального та багатогалузевого змісту.

Збереження бібліотечних фондів, їхнє оновлення, задоволення інформаційних потреб користувачів, безперечно, є основними завданнями діяльності книгозбірні.

За 75 років існування в бібліотеці сформувався фонд загальним обсягом 117 517 примірників, який відіграє велику роль у вихованні понад 13 тисяч читачів-дітей високоосвіченими, інтелектуально-розвиненими особистостями.

Колектив бібліотеки робить все можливе, щоб зберегти і передати майбутнім поколінням накопичений фонд. Ключову роль в цьому процесі відіграють працівники відділу зберігання літератури, який був створений у 1973 році і складався з:

- групи основного зберігання,
- сектору обмінно-резервного фонду,
- сектору МБА.

На початку 80-х років фонд відділу книгозберігання становив близько 65 тисяч примірників, щорічно поповнюючись на 10 тисяч.

Відділ зберігання літератури був забезпечений селекторним зв'язком з усіма обслуговуючими відділами та дирекцією бібліотеки, а доставка книг з основного сховища, яке знаходиться в підвальному приміщенні, здійснювалась за допомогою ліфта та вантажопідйомника.

На даний час в основному сховищі бібліотеки зберігається 78 400 примірників книг, зібраних в серіях: «Бібліотека світової літератури», «Бібліотека пригод», «Дитяча енциклопедія», «Невідома Україна», «Сучасна дитяча проза», «Світ навколо нас», «Скарбничка школяра», «Шкільний реферат», «Історія людства» та багато інших.

Справжньою гордістю книгозбірні є краєзнавча література: «Історія міст і сіл Тернопільської області», щорічник «Тернопілля» (за 1995 – 1999 роки), «Тернопільський енциклопедичний словник» в 4-х томах, «Літературне Тернопілля» (1984–2007), «Визначні постаті Тернопілля», «Ювілейна книга Української гімназії в Тернополі» та твори письменників нашого краю, а саме, Л. Крупи, Б. Лепкого, У. Самчука, Ю. Опільського, Р.Купчинського, О. Вільчинського, Н. Михно, Г. Петрука-Полика,

Р.Завадовича, Б. Мельничука та інші. Всього у фондах бібліотеки налічується понад 3 тисячі книг краєзнавчого змісту.

Особливо цінними для нас є книги з автографами письменників, які були гостями нашої бібліотеки: М. Баліцької, М. Чопик, Я. Сачка, Б.Мельничука, В. Барни, В. Паронової, Г. Малик, О. Небесної та ін. У фондах відділу зберігаються також раритетні видання: Повна збірка творів Т. Г.Шевченка в 3-х томах (1941), Полное собрание сочинений А. Пушкина в 14 томах, Толковый словарь русского языка (1935), періодичні видання «Вільне життя» (1954), «Ровесник» (1973), міні-книги: «Заповіт» Т.Г.Шевченка, «Українські народні пісні» та книги з серії «Мудрість народна».

Значним доповненням до книжкового фонду є періодичні видання (15 600 журналів та 182 назви газет), які містять додатковий матеріал для задоволення тематичних запитів користувачів. Найбільшим попитом користуються журнали: «Дивослово», «Всесвітня література в сучасній школі», «Географія та основи економіки в школі», «Біологія і хімія», «Українська мова та література в школі», «Зарубіжна література в школах України», «Позакласний час» та ін.

Щорічно відділам обслуговування з основного книгосховища видається понад 9 тисяч книг та 3 тисячі газет і журналів.

З метою ефективного зберігання фондів відділ вивчає та впроваджує передовий досвід роботи бібліотек України з питань організації, використання та збереження бібліотечного фонду, здійснює розподіл нових надходжень між структурними підрозділами бібліотеки і контроль за своєчасним очищенням фонду від застарілих, дублетних та зношених видань, організовує роботу по вивченню фонду, постійно проводить палітурні і реставраційні роботи та підтримує необхідний санітарно-гігієнічний режим зберігання документів.

Створена і працює «Комісія по очищенню і збереженню бібліотечних ресурсів», діяльність якої передбачає контроль за перевірками фондів та вилученням літератури.

У наш час, коли недостатньо фінансуються заклади культури, помітно загострилися проблеми якісного поповнення та постійного оновлення бібліотечних фондів. Тому останнім часом списання перевищує надходження.

Умови зберігання літератури в основному книгосховищі бібліотеки на сьогодні не відповідають основним критеріям і вимогам щодо зберігання книжкової продукції.

А внаслідок сильних дощів у 2008 році, було затоплено підвальне приміщення відділу книго зберігання, література, що була затоплена, стала

непридатною для користування, через що довелось списати 8 664 примірники книг.

Працівники відділу спробували пристосувати традиційні форми надання послуг до нових реалій – в онлайн середовищі. А саме – організують на сайті бібліотеки віртуальні виставки «Що за диво ці казки!», «Шляхами історії», «На п'єдесталі – Українська книга», які дозволяють вирішити ряд проблем: оперативність організації виставки та можливість постійного її поповнення новими документами, представлення документів у потрібній кількості назв, необмеженість терміну експонування документів, можливість дистанційного перегляду виставки без відвідування бібліотеки у будь-який час, забезпечення збереження документів.

На сьогоднішній день перспективу відділу книгозберігання, гігієни та реставрації фондів бачимо у покращенні умов зберігання книжкового фонду: виділенні окремих приміщень для зберігання краєзнавчої літератури, рідкісних і цінних видань та єдиного примірника, а також створення окремого фонду періодичних видань. Особливо гостро стоїть питання оправи газет і журналів. Відчувається потреба і в облаштуванні приміщення кондиціонерами, а також встановлення приладів для контролю технічного режиму збереження документів та відповідного опалення.

Збереження бібліотечних фондів є ключовим компонентом національного та культурного виховання наших читачів. Від позитивного вирішення цієї проблеми залежить ефективність і якість роботи бібліотеки для дітей в сучасному суспільстві.

*Г. В. Ракоча –
завідувачка відділу*

Інформаційно-бібліографічна діяльність ОБД:

погляд крізь призму часу

Сучасну назву інформаційно-бібліографічний відділ отримав зовсім недавно у 2013 році. На час заснування, а саме на початку 1960-х років, відділ мав назву методично-бібліографічний, а його штат складався з одного методиста та двох бібліографів.

Вже тоді важливим чинником, який визначав рівень бібліотечної діяльності, був довідковий апарат. Робота над його створенням розпочалась ще задовго до заснування відділу, в 1950-ті роки.

В різні роки відділ очолювали Ковалишина Л. О., Шилова Л. П., з 2014 року – Ігнатюк Л. Р. Успішну роботу інформаційно-бібліографічного відділу забезпечували працівники: Каплиш С. Г., Курганова Т. В., Іванків М. І., Сіньковська І. М., Ракоча Г. В., Шеховцова Т. І., Колопенюк М. Д., Нефедорів Н.Я. та інші.

У 1953 році почали формувати алфавітний службовий каталог, систематичний читацький каталог та тематичний каталог для дітей молодшого віку. В 1959 році було створено систематичну картотеку статей для учнів 5 – 9 класів.

Основним змістом довідково-бібліографічного обслуговування читачів-дітей в цей час була робота в режимі «запит – відповідь». Тематика виконаних довідок була здебільшого на морально-етичні та суспільно-політичні теми. І уже в 1954 році читачам бібліотеки було надано 379 довідок, а в 1969 році – 777 довідок. Це свідчить про те, що з роками запит на інформацію значно розширився.

1 серпня 1972 року відділ реформується і отримує назву бібліографічний. Першочерговим завданням тоді стало створення картотек, яких не було в бібліотеці: картотека газетно-журнальних статей і краєзнавчої картотеки статей. В цей період видається багато бібліографічних покажчиків, списків нових надходжень, інформаційних бюлетенів, різноманітних методично-бібліографічних матеріалів.

Надзвичайно важливим було створення обласних шкіл передового досвіду (Теребовля, Бережани), де проводились заняття для працівників бібліотек для дітей області з питань бібліографічної роботи, здійснювався обмін досвідом.

З початку заснування відділу бібліографічна робота пройшла декілька етапів удосконалення і розвитку та досягла сучасного рівня. Сьогодні інформаційно-бібліографічний відділ – це консультаційний центр, який має цінний фонд енциклопедичних і довідкових видань, бібліографічних посібників з усіх галузей знань та систему картотек.

Основні напрямки діяльності відділу: ведення ДБА, довідково-бібліографічне та інформаційно-бібліографічне забезпечення користувачів, виховання інформаційної культури, складання бібліографічних покажчиків, формування фонду краєзнавчих, довідкових та бібліографічних видань.

Доступність інформації в сучасних умовах багато в чому залежить від стану довідково-бібліографічного обслуговування, яке є важливою, складною і, водночас, найперспективнішою сферою бібліографічної діяльності, спрямованою на забезпечення індивідуальних інформаційних запитів користувачів. Фахівці своєї справи, бібліографи відділу, надають такі консультації: як користуватися ДБА бібліотеки, як скласти інформаційний або рекомендаційний список літератури, як користуватися довідковим фондом бібліотеки та інше.

Суттєвим чинником, що визначає рівень бібліографічної діяльності бібліотеки, є довідково-бібліографічний апарат. Бібліографічний відділ веде картотеки серед яких – систематична картотека статей для учнів 5 – 11 класів, краєзнавча картотека і цілий ряд тематичних картотек: картотека науково-методичної і педагогічної літератури для вчителів загальноосвітніх шкіл, вихователів, батьків; картотека матеріалів до знаменних і пам'ятних дат; картотеки віршів, цитат, картотека народознавства; картотека художніх творів на сторінках журналів та інші.

Важливу роль посідає інформаційна робота відділу, яка серед інших форм передбачає різноманітну видавничу діяльність. Складаються і видаються як великі за обсягом бібліографічні матеріали, так і бібліографічні та попереджувальні довідки: «Дитячі долі в творчості Т. Г. Шевченка», «Диво, створене людиною» – до Міжнародного дня дитячої книги, «Знищене, але незнищене» – до 70-річчя визволення Тернополя від німецьких окупантів, «Про нас пишуть...» та багато ін. Кожного року у відділі готується календар «Знаменні і пам'ятні дати» на наступний рік, рекомендаційні та інформаційні списки, пам'ятки, закладки, путівники.

Крім того, працівники відділу проводять цікаві за формою та змістом заходи: дні інформації, дні бібліографії, бібліотечні уроки. Навчити користувачів володіти традиційними методами пошуку інформації, користуватися картотеками, бібліографічною інформацією в час комп'ютерних та інтернет-технологій є сьогодні чи не основним завданням бібліографів.

Краєзнавча робота – ще один із основних напрямків діяльності відділу. Саме в інформаційно-бібліографічному відділі формуються і зберігаються дані про кращі традиції Тернопілля, про видатних митців краю. Літературне життя Тернопільщини є надзвичайно багате, але, на жаль, мало досліджене. Працівники відділу зробили значний внесок у вивчення даного напрямку, розробивши інтернет-проект «Літературна карта Тернопілля». У рамках

проекту ведеться велика пошукова робота з дослідження життя і діяльності відомих митців краю: прозаїків, драматургів, поетів.

Вже впродовж багатьох років у відділі видається серія бібліографічних та біобібліографічних довідок «Наші славетні земляки», в яких зібрані матеріали про життя і творчість видатних письменників і митців Тернопільщини: «Добра фея дитячої літератури» – до 70-річчя О.Сенатович; «Я дітям серце віддала» – до 125-річчя І. Блажкевич; «В країні слова – вона княгиня Ганна» – до 65-річчя Г. Костів-Гуски; «Безмежний світ Оксани Лятуринської» та інші.

Підтримуючи добру традицію, бібліотека постійно співпрацює з культурними та освітніми закладами міста Тернополя, в тому числі з Інформаційно-методичним центром міського відділу освіти. Особливо слід відзначити серед партнерів обласний державний архів, спільно з яким підготовлено і опубліковано такі цікаві і змістовні видання, як бібліографічний покажчик «Степан Будний (1933–1958)» – до 75-річчя від дня народження і 50-річчя з часу смерті поета; бібліографічні довідки «Іван Франко на Тернопільщині»; «І досі світить нам її зоря» (І. Блажкевич); «Гомер із Волині» (У. Самчук); «Міст із минулого в сучасне» (Ю.Опільський) та інші.

Крім цього відділ координує і методично забезпечує краєзнавчу діяльність бібліотек міста Тернополя і області. Здійснюється систематичне інформування бібліотекарів області, шкільних бібліотекарів у розділі «Методична допомога з питань бібліографії дитячим бібліотекам області» на сайті ОБД, де висвітлюються нові матеріали з питань бібліографічних занять та добірки бібліотечних уроків.

Бажання йти в ногу з часом спонукає до постійного пошуку нових форм і методів бібліографічного обслуговування. Одним із важливих кроків на зустріч інноваціям є використання інтернет-технологій у роботі відділу. Як результат – створення на сайті бібліотеки віртуальної довідки «Запитай у бібліографа». Технологія виконання віртуальної довідки включає: разовий запит, пошук бібліографічної та повнотекстової інформації, відповідь користувачу. Всі запити та відповіді зберігаються в «Архіві виконаних довідок», який сформований з метою скорочення часу пошуку інформації, звернення до вже знайденої інформації.

Бібліографічна служба одна з перших «відчуває» зміни, що відбуваються в житті суспільства. Найчастіше саме по бібліографічній роботі користувачі оцінюють бібліотеку в цілому, тому головним завданням інформаційно-бібліографічного відділу є збереження основних принципів обслуговування: оперативність, кваліфікований пошук інформації, її якість і достовірність.

Л. Р. Ігнатюк – завідувачка відділу

Дитяча країна мрії і казок

Книга, прочитана в дитинстві, запам'ятовується на все життя, впливає на подальший розвиток людини, на її світосприйняття, виробляє певні норми поведінки, допомагає стати сучасною людиною: освіченою, творчою, інтелігентною. І дуже важливо, щоб книга увійшла в життя дитини якомога раніше. Тому одним з основних напрямків роботи з читачами відділу є виховання в дитини любові до книги.

Як тільки у 1940 році вперше відкрилися двері нашої книгозбірні, її активними читачами стали дошкільники та діти молодшого шкільного віку.

Навіть у післявоєнні роки (1947) відділ обслуговування Тернопільської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва відвідували 11 дошкільників, 376 учнів 1 – 4 класів, а послугами читального залу користувалося 499 читачів молодшого віку. Вже у 1953 році до бібліотеки було залучено 1480 читачів цієї вікової категорії. Обслуговування проводилось у визначені дні, що давало змогу приділяти більше уваги маленьким читачам.

У 1960 році згідно з положенням «Про обласну бібліотеку» було створено відділ обслуговування дошкільників та учнів 1 – 4 класів, як окремий структурний підрозділ бібліотеки з абонементом та читальним залом.

Розмежування відділів обслуговування та переїзд книгозбірні у нове приміщення дало змогу активізувати роботу бібліотеки з молодшими школярами. І вже у 1973 році у відділі працювали 3 бібліотекарі, які обслуговували 1 840 учнів 1 – 3 класів та 302 дошкільників. Книжковий фонд відділу становив 40 000 примірників книг. З дітьми проводились такі масові заходи, як бесіди, літературні перегляди, літературні ранки, читацькі конференції, розраховані саме на цю категорію читачів.

Як окремий підрозділ у структурі бібліотеки, наш відділ існує вже більше як півстоліття. Великий вклад в організацію роботи відділу внесли бібліотекарі, які в певні роки очолювали відділ: Дячук Надія Іванівна, Родик Валентина Петрівна, Пенкна Надія Мирославівна, Чайківська Надія Андріївна, Ракоча Галина Володимирівна.

Протягом останніх трьох років відділ очолює Стецій Галина Володимирівна. На даний час відділ обслуговує 4 130 читачів та видає понад 70 000 примірників книг, газет та журналів протягом року. Сьогодні у відділі працює 5 бібліотекарів.

З 2013 року у відділі створено сектор абонементу та сектор читального залу, завідувачками яких є відповідно Романюк Оксана Петрівна та Нецко

Світлана Миколаївна. На абонементі створено дві кафедри обслуговування: дошкільників та учнів 1-х класів та учнів 2 – 4 класів.

Маленькі читачі бібліотеки мають змогу познайомитись та попрацювати з книгою у читальному залі. Тут, крім звичайних видань, малечу чекають «книги-іграшки», «книги-пазли», «книги-подушки», «книги-гойдалки», «театр на столі», «балакучі книги» та ін. А читачі шкільного віку можуть отримати корисну інформацію з ілюстрованих енциклопедій, словників, прочитати твори класиків української та зарубіжної літератури, познайомитись з героями книг сучасних письменників.

Працівники відділу чудово розуміють, що головне в роботі дитячого бібліотекаря – прищепити малюкам бажання читати, зробити так, щоб цей процес став не важкою працею, а справжнім задоволенням. Тому у своїй професійній діяльності ми використовуємо різноманітні форми роботи, які пробуджують у маленького читача цікавість та любов до книги. Завдяки сучасному обладнанню традиційні бесіди, літературні години, літературні подорожі, хвилинки-цікавинки, вікторини набули нового творчого змісту. Важливо, що під час заходів самі читачі ведуть активне спілкування з бібліотекарем, однолітками, проявляють свої здібності, бавляться, змагаються в конкурсах. Правильно розвиватися та пізнавати світ маленьким чомусикам часто допомагають і електронні друзі – комп'ютер та інтерактивна дошка.

Перша зустріч дитини з книгою і бібліотекою у нашому відділі – це справжнє свято, цікаве і казкове, яке розпочинається із посвяти у читачі. Під час цього дійства казкові герої зустрічають малят і проводять екскурсію відділами бібліотеки, за допомогою активних ігор знайомлять маленьких читачів з правилами користування книгами у бібліотеці.

Загально відомо, що у дітей, батьки яких люблять читати і читають їм, швидше розвивається інтерес до читання. Тому особливу увагу приділяємо заходам, які допоможуть відродити сімейне читання та заохотити дорослих читати дітям вдома. При підготовці та проведенні заходів залучаємо як дітей, так і батьків, створюючи атмосферу сімейного затишку.

Цікаво, що багато батьків колись були нашими читачами, а тепер приводять до бібліотеки своїх дітей, онуків. З великим задоволенням вони беруть участь у родинних святах: «Зберемо воєдино усю свою родину», «Мудрості берегиня – бабусина скриня», змагаються у конкурсах сімей-ерудитів «Читаюча родина». У відділі діє постійна книжково-ілюстративна виставка «Родина – мій дім, мій оберіг». Експозиція відображає декілька розділів, а саме: «Поради турботливим батькам», «Навчасмо дітей граючись», «Читайте дітям, читайте разом з ними».

Любов до України починається з любові до своєї малої батьківщини, до того місця, де народились, зробили свої перші кроки, відчули материнське тепло, батьківське піклування. Тому, для ознайомлення відвідувачів з розмаїттям традицій та обрядів, з історією нашого краю проводимо краєзнавчі та народознавчі заходи: «Батьківщина, мати, мова – три цілющих вічних слова», «Святині рідної землі», «Заплету віночок, заплету шовковий», «Одягнімо, друже, вишиванки», «Заповідні куточки Тернопілля», «Любіть своє місто і знайте його».

Жити в суспільстві і бути вільним від його впливу неможливо. Як підтвердження цієї розумної тези перший рік діє програма з виховання громадянської свідомості «...І діти мають права», яка включає такі заходи: правознавча година «На щасливе дитинство ми маємо право», правознавча мандрівка «Немає прав без обов'язків», гра-подорож «Країною Закону», правова гра «Твоя країна – Україна, і ти – її громадянин», виставки літератури «Свої права ти добре знай, їх шануй і захищай» та «Мої права – моє життя».

У вихованих дітей в житті існує низка переваг: щось таке у них є, що приваблює й утримує людей. Вони набагато вільніше почуваються у суспільстві, легше справляються з новими і навіть незручними ситуаціями. Вони виростають чуйними до потреб і почуттів інших. Щоб допомогти батькам виховати у дітей ці якості, у відділі вже декілька років поспіль діє «Школа етикету для маленьких».

Розуміючи важливість екологічного виховання, проводимо цикли заходів «У різні пори року приваблива земля», який включає: екологічні години «У природи краси багато, треба її оберігати», ігри-мандрівки «Дивовижні зупинки на екологічній стежинці», еко-хвилинки «Щоб нас не покидали солов'ї», «Квіти – посмішка природи».

Традиційними у нас є також літературні зустрічі, на які запрошуємо місцевих дитячих письменників: Маргу Чопик, Віру Паронову, Марію Баліцьку, Оксану Небесну, Ірину Мацко, Марію Чумарну, Андрія Куркова, Богдана Мельничука, Галину Шулим, а також художників-ілюстраторів дитячих книг, видавців дитячої літератури.

Стимулюванню і підримці дитячого читання впродовж 3-х років нам допомагає і успішна реалізація проекту «Бібліомістечко». У відділі створено захоплюючі ігрові зони для наймолодших читачів, зокрема: «Казковий двір», «Ігровий майдан», «Квартал розумників», «Будмайданчик», майстерня «Умілі ручки» та обладнаний сучасною мультимедійною технікою «Інтернет-куточок». Враховуючи вікові особливості дитячої аудиторії створено три групи дітей: «Пізнайки» (1–3 роки), «Чомусики» (4–6 років) і «Розумники» (7–10 років) та розроблено плани заходів для кожної вікової категорії.

Дитинство – час ігор та розваг, тому бібліотека й пропонує заходи, які допомагають знайомитись із книгами та пізнавати світ через гру, сприяють фізичному розвитку та зміцненню здоров'я, зокрема: віртуальні мандрівки, інтерактивні вікторини, екологічні ігри, шашкові онлайн турніри, майстер-класи (аплікації, ляльки-мотанки, писанки), логічні, рухливі ігри тощо. Особливою популярністю серед розвиваючих ігор для дітей 1 – 3 років користуються ігри за методикою М. Монтесорі: ігри з крупами та макаронами, гудзиками, шнурування. Ці нехитрі забави стимулюють роботу дитячих пальчиків та рук, що безпосередньо пов'язано з мовним та інтелектуальним розвитком дитини. Завдяки впровадженню таких форм роботи збільшилася кількість дошкільників, а особливо в категорії 1–3 роки (на початок проекту – 3 дитини, а зараз більше 150), це сприяє збільшенню кількості відвідувань та книговидачі.

Важливим моментом у роботі «Бібліомістечка» є також активна участь дорослих у заходах, адже спільні заняття дітей з батьками – читання книг, різноманітні розвиваючі, пізнавальні та рольові ігри сприяють більш активному інтелектуальному розвитку малюків.

Урізноманітнити наші форми роботи допомагає тісна співпраця із Тернопільською міською організацією Спілки Української молоді. Щонеділі спілчани в стінах нашої бібліотеки проводять заходи (сходини) для дітей 3–5 років, під час яких діти знайомляться з явищами природи, традиціями та звичаями нашого народу, вчать хороших манер, розвивають творчі здібності. Велика увага при цьому приділяється патріотичному вихованню діток. Окремі з них: «Свято весни», сходини «Покрова Пресвятої Богородиці», цикл заходів «Хороші манери» та інші.

Вже багато років нашим надійним партнером є видавництво «Навчальна книга – Богдан». Працівники цього видавництва знайомлять наших відвідувачів з книжковими новинками, проводять природознавчі мандрівки, народознавчі години та інші цікаві заходи.

У вихованні «людини, яка читає» важливою є роль бібліотекаря і як співрозмовника. Адже, коли маленького читача у бібліотеці зустрічає привітний, усміхнений бібліотекар і з радістю допомагає серед великої кількості книг знайти саме те, що зацікавить малюка, то, звичайно, дитина захоче прийти до нас знову. Бібліотекарі нашого відділу не бувають байдужими до того, що читає дитина, вони добре відчують її бажання і настрої, уміють підібрати ту книгу, яка пробудить цікавість до читання. Вся робота, яка ведеться з читачами, спрямовується на те, щоб посіяти в юних душах зернятка любові, добра, знань, щоб через певний час вони рясно проросли духовністю, інтелектом та загальнолюдськими цінностями.

Г. В. Стецій – завідувачка відділу

Наші цінності – Читач і Книга

Свою діяльність відділ обслуговування учнів 5 – 11 класів розпочав з моменту створення Тернопільської обласної бібліотеки для дітей. У 1946 році відділ поділявся на абонемент і читальний зал, де обслуговувалось 442 учні 5 – 10 класів. З кожним роком кількість читачів відділу зростала, і в 1947 році становила вже 613 школярів.

У 1953 році з метою покращення якості обслуговування читачів і керівників дитячого читання, було прийнято рішення обслуговувати різні вікові групи читачів в різні дні тижня.

З роками структура бібліотеки змінювалася. Вже у 1960 році в книгозбірні було створено: відділ обслуговування читачів середнього шкільного віку з абонементом і читальним залом, а також відділ обслуговування юнацтва.

В 1973 році у відділі обслуговування читачів середнього шкільного віку вже працювало 4 працівники, які обслуговували 2600 читачів-учнів 5–8 класів.

Значний вклад у становлення і розвиток відділу в 70–80-ті роки внесли завідувачки Геращенко З. І., Барова Н. Є., Каплиш С. Г., Салук А. М., Мельничук Х. С.

В 90-і роки кількість читачів у відділі збільшилась до 3600 учнів. На той час відділ очолювала Веселовська З. В. Багато років у відділі працювали Калинобродська Л. В., Колопенюк М. Д., Кукурічка Л. В., Бучик Л. Л., Василик О. М. та інші провідні фахівці бібліотечної справи

З 1996 по 2012 рік відділ очолювала Федчина Л. І. Саме завдяки їй кількісні показники відділу кожного року зростали. За період з 1996 по 2008 рік чисельність користувачів збільшилась з 3800 до 7000, яким щорічно видавалось близько 100 тис. примірників документів.

На сьогодні відділ повністю підпорядкований інтересам і потребам своїх користувачів. Працівники відділу, і зокрема його завідувача Маруняк Ірина Романівна, перебувають у постійному пошуку нових, цікавих ідей, які успішно втілюють у своїй професійній діяльності. Адже зростання ролі інформації в соціальному та економічному розвитку суспільства, яке все частіше так і називають – інформаційним, ставить нові завдання перед відділом обслуговування учнів 5 – 11 класів. Насамперед це – підвищення вимог до рівня ерудиції і професійної компетенції бібліотекарів, зростання ролі відділу як консультативно-методичного центру та центру підвищення кваліфікації для своїх колег з районних бібліотек.

З 2014 року відділ дещо змінив свою структуру. Створено сектор абонементу і сектор читального залу, де працюють 6 працівників, хоча

попередня назва відділу обслуговування учнів 5 – 11 класів залишилася незмінною.

Основними напрямками діяльності відділу є інформаційне забезпечення освітньо-виховного процесу, допомога у засвоєнні предметів шкільної програми, виховання у користувачів культури читання, розвиток творчих здібностей та організація дозвілля. Цьому сприяють заходи, що проходять у відділі, з таких напрямків: патріотичне виховання – вечір пам'яті «Афганістан – мій біль, моя пекуча пам'ять», козацькі забави «Учіться мудрості в батьків, а гопака у козаків», історико-краєзнавча година «Тернопілля у роки війни»; морально-правове виховання – година спілкування «Правила толерантності», година права «Немає прав без обов'язків», година спілкування «Як виправити небажані риси характеру у дітей» та тренінги з арт-терапії «Психологія кольору», та казкотерапії «Чарівна країна всередині нас», літературно-музична композиція «На струнах Кобзарєвої душі», круглий стіл «Твоя життєва позиція», а також багато інших цікавих форм роботи. На даний час у відділі діють клуби «Правознавець», «Ріднокрай» і «Літературні посиденьки». Відділ продовжує працювати над проектом «Поглянь у майбутнє» за такими напрямками: «Приймальня з прав дитини», «Бібліотечно-психологічна служба» та «Батьківська академія», робота яких зосереджується на соціально незахищених категоріях дітей.

Надзвичайно важливою є тісна співпраця відділу з організаціями-партнерами, серед яких: Комунальна установа Тернопільської обласної ради «Центр здоров'я», Тернопільська обласна організація Товариства Червоного Хреста, Тернопільський міський відділ внутрішніх справ, Кримінальна міліція у справах дітей міста Тернополя, Служба у справах неповнолітніх та дітей Тернопільської міської ради, Головне управління юстиції у Тернопільській області, Спілка молодих юристів Головного управління юстиції у Тернопільській області.

Діяльність роботи відділу обслуговування 5 – 11 класів часто висвітлюється на сторінках місцевих періодичних видань «Свобода», «Вільне життя», «Тернопіль вечірній» та ін. Цікаві замітки про життя відділу можна також прочитати в інтернет-газетах: «Доба», «Про все», «Погляд», «Like.te.ua» та ін.

Отож, враховуючи багаторічний досвід роботи відділу обслуговування учнів 5 – 11 класів із читачами різних вікових категорій, різних соціальних статусів, ми намагаємось створити особливі умови для усіх і кожного, дати відповідь на безліч різноманітних запитань, які виникають у наших користувачів.

І. Р. Маруняк – завідувачка відділу

Наша мета – естетично вихований читач

Відділ був створений і розпочав свою роботу у 1974 році як нотно-музичний. У ньому довгий час працював один спеціаліст. Велика кількість читачів відвідувала відділ, щоб отримати цікаву інформацію, взяти участь у масовому заході та передивитися діафільми або слайди. Із ними часто проводилися бесіди, обговорення переглянутих напередодні діафільмів.

Вже на початку 80-х років для відділу було придбано кінопроектор. З цього часу відвідувачі мали змогу переглядати вже кінофільми та мультфільми. А свої акторські здібності читачі розкривали в створеному при відділі дитячому ляльковому театрі, яким керувала завідувачка Веселовська А. В.

У 90-х роках відділ мистецтв був перейменований у відділ естетичного виховання. У ці роки його очолювали Білінська Н. Й. та Шеховцова Т. І. З 2012 року, в зв'язку зі змінами у структурі бібліотеки, його перейменовано на сектор естетичного виховання, який очолює Карпич О. О. Роботу сектору впродовж останніх років забезпечували також бібліотекарі Ігнатюк Л. Р. та Щепанівська Т. І. На сьогодні сектор обслуговує понад 1700 читачів усіх вікових груп, його фонд нараховує 5493 примірники документів на різноманітних носіях інформації (книги, газети, журнали, аудіо- та відеокасети, платівки, CD- та DVD-ROM). Також у фонді є цінні та унікальні альбоми вітчизняних і зарубіжних репродукцій, зокрема: «Український іконопис XII – XIX ст.», «Український живопис XX – початку XXI ст.» (з колекції Національного художнього музею України) та багато інших. До послуг читачів створено довідковий апарат: картотека назв пісень, репродукцій, грамзаписів, електронних носіїв.

Працівники сектору допомагають відвідувачам бібліотеки відкрити чарівний світ прекрасного, надають можливість поспілкуватися з мистецтвознавцями, акторами, художниками, послухати музику, а також познайомитися зі своїми однолітками – творчо обдарованими дітьми.

Нашими надійними партнерами й друзями є педагоги та учні музичних шкіл міста та школи мистецтв, музичного училища ім. С. Крушельницької, музеї міста, центр дитячої та юнацької творчості, актори та режисери Тернопільського академічного драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка та Тернопільського академічного театру актора і ляльки.

Сектор працює за комплексними програмами естетичного розвитку особистості: «У світ через мистецтво», «Музика з тобою», в рамках яких

відбуваються заходи, направлені на поглиблення знань з мистецтва та розвиток естетичних смаків і художньо-творчих здібностей у дітей та підлітків.

Знайомство підростаючого покоління з книгами про мистецтво ми здійснюємо за допомогою постійно діючих виставок «Нова література». Читачі мають змогу ознайомитись з новими виданнями з питань мистецтва, які надійшли у наш фонд.

У секторі постійно панує дух творчості, здійснюється пошук нових талантів через залучення дітей до участі в різноманітних заходах. При підготовці масових заходів намагаємося поєднувати різні жанри мистецтва, які позитивно впливають на світогляд дитини: музику, танці, літературу, театр, кіно. Мистецькі години, виставки-презентації, творчі зустрічі, концертні програми, мистецькі віртуальні мандрівки, відео- та мультимедійні презентації, експрес-огляди, заочні зустрічі з композиторами та художниками, мистецькі квести та літературні круїзи – ось далеко неповний перелік форм масової роботи нашого сектору.

З метою підтримки обдарованих дітей організуємо концертні програми, в яких беруть участь вихованці музичної школи, обласної профспілкової школи мистецтв, центру дитячої та юнацької творчості. Особливо хочеться відзначити яскраві концертні виступи вихованців профспілкової школи мистецтв під час проведення таких заходів, як мистецька акція «Музичний зорепад», концертні програми «Різдвяні дзвіночки», «Мистецький дивограй» та «Бажаєм цій хаті, щоб всі були багаті!»

Особливої уваги заслуговує організація виставок творчих робіт відомих у нашому краї митців та художників-початківців, а також виставки пасхальних сувенірів, виробів з паперу, бісеру та кави. Схвальні відгуки відвідувачів бібліотеки отримали виставки: «Паперові дива» – роботи учасників гуртка «Чарівні пальчики», «Живопис нитками», «Полотняний літопис України», «Вишиванка вміє промовляти» – роботи майстринь-вишивальниць, які за допомогою лише голки й ниток на простому полотні створили неперевершені візерунки та твори високого мистецтва. Неодноразово довершеністю композицій вражали світлини фотохудожників на виставках «Зупинись мить, ти прекрасна!», «Випадкові зустрічі», «Вихоплені миті з життя».

Користується популярністю і така форма, як проведення майстер-класів. Одним з найбільш цікавих став майстер-клас по виготовленню оберега з сіна «Охорони мене, Ангеле!». Здавалося б, звичайне сіно і нічого загадкового чи містичного в ньому немає. Та незабаром воно оживає, набирає певних форм – діти стають свідками дива народження Ангела.

Кожен, хто хоч раз взяв участь у майстер-класі, і неважливо дитина це чи дорослий, отримує на згадку чудового ангела, зробленого власноруч.

З метою покращення роботи відділу ми активно використовуємо технічні можливості для переглядів мультфільмів та відеофільмів. За допомогою новітніх технологій створюємо презентації, якими значно підсилюємо естетичне сприйняття відвідувачами масового заходу. Ось неповний перелік вже створених презентацій: «Мистецтво з ароматом кави», «Володарі картону та паперу», «Книжковий арт», «Ми чуємо тебе, Тарасе, крізь століття», «Автопортрети Т. Шевченка», «Сакральні пам'ятки Тернопільщини» та багато інших. Наші читачі мають можливість здійснювати віртуальні мандрівки музеями та визначними місцями України й світу.

Також слід відзначити, що великим досягненням сектору естетичного виховання є створення та ведення блогу «Багатобарвний світ мистецтва» (2011), який можна відвідати за електронною адресою <http://art-departament.blogspot.com>. Завітавши на блог, читачі мають змогу поринути у віртуальний світ мистецтва, ознайомитись із масовими заходами, книжково-ілюстративними виставками та новинками літератури з галузі світового, національного і народного мистецтва, музики, архітектури, живопису, кіно.

Ми будемо свою роботу так, щоб створити не тільки сьогодні, але і на майбутнє такі умови, щоб нашим користувачам було приємно і комфортно отримувати потрібну інформацію. Цю інформацію, в першу чергу, черпаємо із книг, які допомагають читачам розвивати свої таланти. Відтак вся робота направлена на головне – підняття престижу читання серед відвідувачів і, одночасно, на підвищення іміджу та якісних й кількісних показників діяльності нашого сектору естетичного виховання.

*О. О. Карпич –
завідувачка сектору*

Методична діяльність бібліотеки: від витоків до сьогодення

Кожен день – це тонка риска в пунктирі історії, яка проходить суцільною смугою через життя людини, громади, країни. Тому так важливо пам'ятати, що саме сталося цього дня у світі й державі, що залишилося від нього в історії та культурі.

75 років тому, 27 січня 1940 року, обласна бібліотека для дітей утворилась, як одна з обласних культурно-освітніх установ, які в ці роки розпочинали свою роботу.

З початку діяльності бібліотеки одним із основних її завдань було надання допомоги сільським, клубним та шкільним бібліотекам, а також забезпечення їх практичними рекомендаціями. З цією метою здійснювались виїзди в ті заклади, що потребували допомоги. На час створення, штат бібліотеки був невеликий – всього 5 бібліотечних спеціалістів, тому методична робота входила в обов'язки директора книгозбірні. Навіть у роки війни продовжувалось навчання бібліотекарів, проводились семінари, вивчався кращий досвід роботи з книгою.

З початку 40-х і до кінця 1950 року в області було створено 18 дитячих бібліотек.

У 1954 році у штаті обласної бібліотеки з'являється посада завідувачки методичним відділом, яку посіла Гайдадіна Світлана Миколаївна – випускниця Харківського бібліотечного інституту.

Створення методичного відділу дозволило ґрунтовніше опрацювати широкий спектр питань методичного забезпечення, вирішення бібліотечних проблем в обслуговуванні дітей.

Поступово у практику роботи з юними читачами широко впроваджувався метод керівництва читанням: індивідуальні плани читання, проведення групових аналізів читання та уроків бібліотечно-бібліографічної грамотності.

У той час набули поширення такі форми методичної допомоги, як обласні і республіканські семінари, наради, виїзди методистів обласних бібліотек у міста, райони, села, безпосередній інструктаж бібліотекарів, розсилки низовим бібліотекам методичних розробок з різних питань бібліотечного обслуговування дітей.

В області на початку 60-х років функціонує уже 25 дитячих бібліотек, якими залучено близько 33 тисячі читачів-дітей. Методичною службою за рік здійснювалось майже 70 виїздів, під час яких обстежувалось понад 200

бібліотек, в т.ч. 20–30 шкільних. Видавались методично-бібліографічні матеріали. В цей час зростає інтерес дітей до читання, посилюється увага громадськості до проблем дитячого читання.

У 70-х роках в організаційно-методичній роботі обласної бібліотеки для дітей стало ширше запроваджуватися перспективне планування, багатосистемний аналіз роботи бібліотек для дітей. Це дозволяло виявити рівень їхньої діяльності, стимулювати пошук дієвих форм підвищення ефективності організаційно-методичного керівництва бібліотеками ЦБС.

Створюється чітка система методичного забезпечення. В штаті обласної бібліотеки на той час працює 22 бібліотечних фахівці. У 1973 році відділ очолила Томків Л. В., яка організувала його роботу протягом майже 40 років.

У 80-х роках розширюється сфера впливу обласної бібліотеки для дітей. Активізувалась увага на методичному забезпеченні питань перебудови діяльності бібліотек, пошуку шляхів поліпшення змісту методичної роботи. Важливим напрямком методичного забезпечення було формування соціальної активності та духовного зростання у читачів-дітей за допомогою заходів морально-патріотичного та естетичного спрямування. З цією метою при дитячих бібліотеках створюються читацькі клуби за інтересами: «Дитяча читальня», «Земляки», «Юні друзі бібліотеки», «Дерево нашого родоводу», гуртки «Лялька і книга», «Умілі руки» та інші.

З призначенням нового директора бібліотеки – Новіцької Надії Семенівни, у 90-х роках, діяльність ОБД почала змінюватись. На базі обласної бібліотеки був створений комп'ютерний центр, де проходили навчання комп'ютерної грамотності бібліотечні спеціалісти обласної бібліотеки для дітей, вчителі, службовці різних установ міста Тернополя. Дирекцією та методичним відділом ОБД було ініційоване проведення міжобласних семінарів з Хмельницькою та Львівською обласними бібліотеками для дітей. Вони відкрили шлях для професійних дискусій, обміну творчими ідеями та новаторськими проектами між бібліотекарями сусідніх областей.

Методична діяльність ОБД останніх років була зосереджена на модернізації змісту діяльності бібліотек, що обслуговують дітей, стимулюванні дитячого читання та удосконаленні фахового рівня бібліотекарів.

До позитивних змін сучасної методичної роботи слід віднести предметніше використання методів соціології, у першу чергу таких, як: анкетування бібліотечних працівників, експрес-опитувань читачів-дітей та їхніх батьків, а також участь у всеукраїнських та регіональних дослідженнях. Зокрема, на теми: «Краща книга року», «Кращий читач України... року», «Улюблені книги дитинства», «Інформаційні потреби

бібліотекаря», «Відповідність фондів дитячих бібліотек області навчальним програмам із зарубіжної літератури», «Нас єднає Шевченкове слово». З метою популяризації бібліотечної професії серед молодих бібліотекарів започатковано видання серії буклетів про діяльність бібліотекарів-ювілярів.

Найбільш помітні зміни відбулися в системі підвищення кваліфікації бібліотечних працівників. Вони спрямовуються, передусім на перебудову психології та мислення бібліотекарів.

Поряд з традиційними формами навчання, методика яких відпрацьована протягом багатьох років (семінар-нарада, семінар-практикум, практикум, стажування), застосовуються нові, а саме: тренінг, майстер-клас, мозковий штурм, вебінар, творча лабораторія, день відкритих дверей, стендова презентація, інтерактивна ділова гра тощо.

Так наприклад, бібліотекарі вивчали кращий досвід бібліотек для дітей Львівської, Дніпропетровської, Донецької областей, приймаючи участь у скайп-конференціях на тему: «Всеукраїнський тиждень дитячого читання в бібліотеках для дітей України».

На базі бібліотеки організуються тренінги для бібліотечних фахівців, батьків та освітян: «Впровадження інноваційних послуг для дітей як запорука розвитку їхнього творчого потенціалу» – тренінг для директорів обласних бібліотек для дітей України; «Інноваційні послуги для дітей у храмі знань та інформації» – тренінг для заступників директорів ЦБС по роботі з дітьми Тернопільської області; «Інноваційна творчість бібліотекарів у контексті соціокультурної діяльності» – тренінг для завідувачів міськими бібліотеками для дітей Тернопільської області; «Розвиток пізнавальних інтересів дитини за допомогою інтерактивних ігор та книги» – тренінг для батьків та освітян та ін.

Для новопризначених працівників дитячих бібліотек області відбуваються заняття у Школі молодого бібліотекаря.

Отже, методична діяльність у сучасних умовах виконує фундаментальне значення, яке полягає в забезпеченні відповідного реагування бібліотек на глобальні зміни.

*Т. В. Хованець –
завідувачка відділу*

У комп'ютерний центр йдуть, як до рідної домівки

З відкриттям у 2002 році Центру доступу та навчання в інтернет, який працював завдяки фінансуванню посольства США, процес інформатизації набув у бібліотеці якісно нового рівня. Завдяки роботі центру наші читачі отримали безкоштовний доступ до інтернет-ресурсів. На базі центру для користувачів різних вікових категорій, проводились курси з вивчення основ комп'ютера та освоєння інтернет-грамотності, а також на прохання відвідувачів проводились спеціалізовані семінари, широкий спектр різноманітних тренінгів. З ініціативи директора розпочалась робота по створенню web-сайту бібліотеки (www.old.odb.te.ua – стара версія (до 2014)) (www.odb.te.ua), де розміщено інформацію про бібліотеку, її послуги, видавничу діяльність, а також можна познайомитися як і з творчістю і з біографіями знаних письменників Тернопільщини, так і з роботами юних літераторів. Сайт користується популярністю серед дітей, батьків та організаторів дитячого читання і задовільняє їх інформаційні потреби. Останнім часом інтернет став невід'ємною складовою частиною інформаційних ресурсів бібліотек, а надання доступу до нього – звичною бібліотечною послугою. На сьогоднішній день сектор інформаційних технологій та електронних ресурсів ТОБД – це сучасний інформаційний центр, що сприяє професійному та особистісному розвитку користувачів, допомагає задовільнити найрізноманітніші їхні запити на інформацію.

До послуг користувачів 6 комп'ютерів, принтер, сканер, ксерокс. Інтернет-центр також став великим помічником для колективу бібліотечних працівників, адже надана можливість ознайомитись з досвідом провідних бібліотек, порівняти та оцінити свою роботу. Крім занять, працівники сектору інформаційних технологій та електронних ресурсів постійно надають індивідуальні консультації користувачам, допомагають підготувати якісний та змістовний реферат, створити цікаву та неповторну презентацію, відкрити власну сторінку в соціальних мережах, блог чи відеоролик. У 2013 році, дякуючи програмі «Бібліоміст», суттєво покращилась матеріально-технічна база, адже ТОБД отримала перемогу у конкурсі «Вільний доступ до Інтернету». В рамках проекту бібліотека отримала 6 комп'ютерів, оснащених веб-камерами, навушниками з

мікрофоном, МФУ-пристрій, ліцензоване програмне забезпечення корпорації «Microsoft», обладнання для створення локальної мережі.

Отримавши нове обладнання, працівники сектору інформаційних технологій та електронних ресурсів почали ефективно впроваджувати ідеї проекту в життя. Для користувачів різних вікових категорій було проведено цикл занять з інформаційної та комп'ютерної грамотності: «Особливості спілкування в чаті», «Подорож до країни Інтерляндії», «Соціальні мережі як засіб віртуального спілкування та знайомств» та ін., які відображені на блозі «Поглянь у майбутнє» (www.look.future.blogspot.com). Завдяки проекту, в бібліотеці з'явилися зали з вільним доступом до інтернету через wifi-з'язок, що дає можливість користувачам закладу працювати не лише за бібліотечними комп'ютерами, а й на власних ПК або гаджетах.

Цифрові дані свідчать, що найбільше інтернет-центр відвідують учні шкіл міста Тернополя: щодня – до 25 користувачів, за рік їх кількість становить понад 500 осіб.

Впродовж діяльності інтернет-центру, починаючи з 2002 року його успішну роботу забезпечували такі працівники: Дирда І. І., Наконечна М.Й., Франків Т. М., Уриська І. О.

У 2012 році до структури бібліотеки внесено зміни, відповідно інтернет-центр перейменовано на сектор інформаційних технологій та електронних ресурсів, який очолює Шлапак О. М. Крім того, у секторі працює ще два працівники Гвізда С. А. та Залецький М. М., які відповідають за роботу усього технічного обладнання бібліотеки.

Таким чином, можна констатувати, що інтернет-центр працював й активно працює на підвищення престижу бібліотеки, як єдиного гаранту конституційного права кожного на вільний доступ до інформації, що в свою чергу ще раз підкреслює непересічну роль бібліотеки в сучасному інформаційному суспільстві.

У березні 2014 року бібліотека отримала нове обладнання Kinect, за допомогою якого проводяться ігрові заняття, які здійснюються з використанням пристрою Xbox 360. Під час ігор користувачі можуть проявити спритність, увагу, розумові та фізичні здібності. Особливою популярністю Kinect користується серед наших юних користувачів. Вони настільки завзято включаються у гру, що їх важко «відірвати» від неї.

Кожен день кількість відвідувачів ігрових занять зростає, якщо на початку було в середньому до 5 осіб в день, то тепер їх кількість зросла до 20 користувачів. Враховуючи зростання попиту, ігрові години відведені на Kinect було збільшено від 2 до 8 годин на тиждень.

О. М. Шлапак -
завідувачка сектору

Спогади ветеранів

П. П. Басок – директор бібліотеки (1979–1993).

В обласну бібліотеку для дітей мене направили в 1976 році. Я став заступником директора – Денисенко Лідії Іванівни. Застав професійний і злагоджений колектив. А вже у 1979 році очолив цю установу. У фондах бібліотеки на той час нараховувалось близько 100 тисяч примірників книг, журналів, газет, кіно фотодокументів. Послугами бібліотеки користувалося понад 5 тисяч читачів-учнів 1–9 класів та керівників дитячого читання. Функціонувало сім спеціалізованих відділів. Але тіснилися вони в маленьких кабінетах. Тому моїм першочерговим завданням було розширення приміщення нашої книгозбірні. Поскільки квартирний фонд міста не виділяв площ для установ та організацій, то надзвичайно важко вирішувалося питання розширення бібліотеки. Це були численні і наполегливі «ходіння по муках», які коштували нервів і втраченого здоров'я. Та радісно те, що все це було немарно: вдалося вивільнити 40кв.м. житлової площі (1 квартиру в правому крилі будинку), за рахунок чого ми створили кабінети для відділу комплектування та обробки літератури, методичного та бібліографічного відділів, службового приміщення. А це, тим самим, сприяло вивільненню площі у лівому крилі бібліотеки і створенню читального залу для наймолодших наших читачів та їх батьків.

Приємно також згадати, що обласна бібліотека для дітей доклалася до створення бібліотеки для юнацтва. Через нашу установу здійснювалося асигнування для їхньої установи. І заступник директора обласної бібліотеки для дітей Самуйлик Вікторія Степанівна пізніше очолила обласну бібліотеку для юнацтва (тепер – обласна бібліотека для молоді).

Хочу також згадати Павкіну Надію Василівну, Вітенка Василя Івановича, Новіцьку Надію Семенівну. В різні часи з 1980 по 1993 рік вони працювали заступниками директора нашої бібліотеки. І дуже приємно, що усі виросли до директорів відповідних установ: ЦБС м. Тернополя, ТОУНБ, обласної книгозбірні для дітей.

У відділі обслуговування учнів 5–9 класів працювала Куца О. П., яка зараз – доктор філологічних наук, професор, викладач ТНПУ ім. В.Гнатюка.

Протягом багатьох років бібліотека перевиконувала плани, отримувала нагороди за взірцеве обслуговування дітей. У 1988 році стала переможцем у змаганні колективів культурно-освітніх установ України, за що була відзначена Дипломом і грошовою премією Міністерства культури УРСР та республіканського комітету профспілки працівників культури.

З ініціативи дирекції нашої бібліотеки у 80-х роках при бібліотеках для дітей області працювали гуртки «Лялька та книга». Разом з обласним

театром ми проводили огляди-конкурси цих колективів на трьох майданчиках нашого міста – частина районів виступала у БК «Залізничник», інша частина – у філармонії, решта – в Будинку культури на Загребеллі (вул. Колгоспна).

Організація подібних заходів потребувала і грошових, і фізичних затрат. Але ми не відмовлялись від подібних міроприємств, тому що це був добрий стимул і приклад для інших організацій.

Щороку ми організовували урочисті відкриття Тижня дитячої книги. Це було велике свято для дітей, яке стартувало обов'язково у драмтеатрі. Ми старалися залучати відомих акторів, знаних людей краю і гостей міста, серед яких доброю пам'яттю залишилися зустрічі з Любов'ю Голотою, Георгієм Петруком-Попиком, Володимиром Вихрущем та ін. Не завжди було розуміння того, що це свято бажане для дітей, бо воно було фінансово затратне. Але ми впевнено відстоювали свої позиції.

Як особливо успішну нашу роботу хочу відзначити проведення операції-пошуку «Джерело» під девізом «Знай, оберігай свій рідний край» (1986). Ми співпрацювали з обласним комітетом радіомовлення, обласною молодіжною газетою «Ровесник», обласною організацією Українського товариства охорони природи, відділом народної освіти області. Учасниками операції-пошуку було розшукано і відновлено багато джерел, нанесено їх на карту-схему, прочитано багато відповідної літератури, записано немало цікавих легенд. Досвід цієї акції був узагальнений і поширений на республіку.

У 80-х роках ХХ ст. завершилося формування мережі бібліотек для дітей області і розширилася сфера впливу обласної книгозбірні. Організовувались курси підвищення кваліфікації бібліотечних кадрів, в області працювали ШПД – школи передового досвіду, на базі яких проводились семінари, популяризувались передові ідеї з обслуговування читачів-дітей.

Разом з колегією управління культури ми започаткували проведення обласного експерименту «Кооперація сільських і шкільних бібліотек», згідно з яким бібліотекар в селі до обіда працював у школі, а після обіда – в сільській бібліотеці. На місцях люди були задоволені умовами, а міністерства освіти і культури не змогли правильно розділити сфери впливу і узгодити фінансові питання.

Хочу ще з приємністю згадати, що ми дбали про випускників вузів. Щороку студенти Київського інституту культури проходили місячну практику у нашій бібліотеці, багато з них стали нашими працівниками. Для них ми спромоглися вибити 2 квартири з міського фонду під гуртожитки. Для працівників бібліотеки добились виділення гектару землі під Тернополем (с. Петрики) під дачні участки.

Я любив свою професію, присвятив їй вагому частину свого життя, маю нагороди – «Ветеран праці» та звання «Заслужений працівник культури України» (1990).

Вже багато років проживаю в Івано-Франківську. Але за Тернополем скучаю, бо там залишилось багато друзів, хороших знайомих. Спогади про них і місто завжди зігрівають душу.

З нагоди ювілею вітаю усіх працівників обласної бібліотеки для дітей! Успіхів вам, здоров'я і творчого натхнення!

Х. С. Весна (Мельничук) – завідувачка відділу обслуговування учнів 5–9 класів (1981–1989).

Звичайно, десять років у житті бібліотеки – це короткий термін, однак у моєму житті ці роки залишили глибокий незабутній слід.

У 1979 році за волею долі мені довелося змінити професію і на десять років «затриматися» у Тернопільській обласній бібліотеці для дітей. Я опанувала роботу в книгозбірні та, як кажуть, пройшла шлях від простого бібліотекаря до завідувачки відділу обслуговування учнів 4–8 класів.

Нині, оглядаючись назад, щиро, із впевненістю кажу, що це були цікаві, повчальні та корисні роки для мене, як для журналіста.

Із вдячністю, повагою і теплом згадую Павла Парфентійовича Баска, Надію Василівну Павкіну, Валентину Петрівну Родик, Василя Івановича Вітенка, Стефанію Григорівну Каплиш, Лідію Володимирівну Горбонос, Лідію Олександрівну Ковалишину, Людмилу Василівну Томків. Від кожного із них я багато чого почерпнула.

Із Мірою Моносівною Лівшиць, тодішньою завідувачкою відділу комплектування та обробки літератури, із задоволенням брала участь у наповненні книжкового фонду. Ніна Михайлівна Чех допомагала мені вивчати книжкові запаси бібліотеки, правильно і ефективно їх використовувати і пропагувати. Згадую переповнені абонемент і читальний зал, особливо у неділю.

У нашому відділі за моєї пам'яті працювали знаючі кваліфіковані спеціалісти своєї справи, серед них – Людмила Калинобродська, Марія Франчук, Ніна і Люба Шахрай, Ольга Василик та багато інших. З однією із них – Марією Колопенюк – я донині підтримую теплі дружні стосунки.

Всьому колективу бібліотеки в день ювілею бажаю найперше мирного неба над нашою Україною, міцного здоров'я, з оптимізмом йти вперед, не розчаровуватися в труднощах, бути добрими порадиниками і помічниками для всіх відвідувачів бібліотеки!

Л. О. Ковалишина – завідувачка інформаційно-бібліографічного відділу (1969–1998).

В Тернопільській державній бібліотеці для дітей я працювала з 1969-го року. Після відкриття бібліографічного відділу, на посаді завідувачки відділу.

Першочерговим завданням стало створення картотек, яких не було в бібліотеці: газетно-журнальних статей і краєзнавчої. Працівники відділу переглядали періодику, збірки, розписували статті, вливали картки в картотеки, оформляли роздільники, відкривали нові актуальні рубрики.

Велика робота проводилася щодо популяризації ДБА. З читачами-учнями постійно проводилися бібліотечні уроки, бесіди, виконувалися довідки по запитах читачів-дітей і керівників дитячого читання.

Були створені обласні школи передового досвіду (Теребовля, Бережани) де проводилися заняття для працівників бібліотек для дітей області з питань бібліографічної роботи, обмін досвідом.

Я, як керівник відділу, брала участь в республіканських конференціях і семінарах (Львів, Хмельницький, Луцьк, Київ), де виступала і знайомила з досвідом довідково-бібліографічної та інформаційної роботи нашої бібліотеки працівників обласних бібліотек для дітей України. Постійно виступала на обласних семінарах, проводила огляди літератури по радіо, друкувала в газетах.

Працівники нашого відділу здійснювали тематичні перевірки бібліографічної роботи бібліотек області, надавали практичну допомогу по веденню ДБА, брали участь у всіх комплексних перевірках установ культури.

Кожного року відділ видавав методичні матеріали з питань довідково-бібліографічної роботи, покажчики, пам'ятки, описувалися досвіди роботи бібліотек області.

За майже 30 років роботи в бібліотеці мене неодноразово нагороджували преміями, почесними грамотами, грамотою Міністерства культури УРСР, була представником на обласній дошці пошани.

Високі показники роботи були досягнуті завдяки добросовісній праці висококваліфікованих працівників. У відділі працювали: Іванків М. І., Шеховцова Т. І., Ракоча Г. В., Сінковська І. М., Каплиш С. Г., Курганова Т. В.

Добрим словом згадую директорів бібліотеки Денисенко Л. І., БаскаП.П., під керівництвом яких я працювала.

Н. М. Пенкна – завідувачка відділу обслуговування дошкільників та учнів 1–4 класів (1985–1995).

В Тернопільську обласну бібліотеку для дітей я прийшла на роботу в 1978 році. До того працювала в сільській бібліотеці с. Таурова Козівського району після закінчення Терєбовлянського культосвітнього училища за спеціальністю бібліотекар-бібліограф.

Директором бібліотеки на той час була Л. І. Денисенко – Людина великої душі і доброго серця. Вона не одному допомогла в одержанні квартири, отриманні матеріальної допомоги, у влаштуванні дитини в садочок та ін. Я, коли прийшла до неї на співбесіду, переживала, чи візьме мене на роботу. Директором вона була вимогливим, і, як говорили мені в бібліотеці, до мене трьох відправила ні з чим. Лідія Іванівна довго говорила зі мною, а потім викликала Родик Валентину Петрівну, яка тоді очолювала відділ обслуговування дошкільників та учнів 1–3 класів, познайомила нас, порадилась з Валентиною Петрівною і запропонувала писати заяву.

Спочатку було важко. Я виросла в селі, ходила в бібліотеку, любила читати. Але такої кількості літератури для дітей як в обласній бібліотеці не бачила і не про всіх письменників знала. Доводилось вчитися заново. Я сумками возила книги і читала: в поїзді, своїм дітям вдома, як тільки випадала вільна хвилинка.

Працювати було складно: задовольняти запити численних читачів, щоденно проводити огляди літератури масові заходи для усіх груп продовженого дня з чотирьох шкіл (СШ № 1, 3, 13, 18). Але при допомозі і порадах Валентини Петрівни, якій я вдячна до сьогодні, і Юрчук Алли Федорівни, (яка, до речі, заставила мене поступити в Київський державний інститут культури на заочне відділення) я усі труднощі поборолася. В 1980 році я стала студенткою, а в 1985 отримала диплом спеціаліста.

З часом Валентина Петрівна вийшла на пенсію. І вже інший директор – Басок Павло Парфентійович – запропонував мені очолити відділ обслуговування дошкільників та учнів 1–3 класів. Робота в цьому відділі мені подобалась, адже я дуже люблю дітей.

Разом зі мною у відділі в різний час працювали Люба Степанівна Гринь, Лідія Теодозіївна Дуда, Надія Григорівна Вайвалова, Галина Володимирівна Ракоча, Зіна Василівна Веселовська, Надія Андріївна Юрковська та ін. Колектив наш був завжди згуртований, нашим девізом був вислів «Один за всіх, і всі за одного». Усі дівчата любили свою професію, книгу і дітей.

Відділ молодших класів (так ми його називали між собою) знаходився в одному залі: тут був абонемент і читальний зал. Було тісно, але весело і цікаво. Ми проводили різноманітні масові заходи: дитячі ранки, дні батьків, засідання клубу «Що? Де? Коли?», працював ляльковий театр «Буратіно».

Щороку відзначали Свято дитячої книги. До нього разом з дітьми виготовляли костюми літературних героїв, складали сценарії.

Після проведення ігор «Що? Де? Коли?» я побувала в Києві, де поділилася досвідом організації подібних заходів з бібліотекарями України. А ще отримала відзнаку «Почесний працівник культури» і премію.

Та що там говорити! Працювати було цікаво і весело. Директор Павло Парфентійович цінував тих людей, які дійсно працювали, старалися і любили свою роботу.

В 1995 році була змушена залишити роботу в Тернополі і перейшла працювати в сільську бібліотеку. Але в обласній книгозбірні для дітей я залишила частинку свого серця, своєї душі. Люблю приходити сюди, продовжую читати книги. Приводжу сюди свого внука, щоб познайомити з книжковим царством, розповідаю меншим внучатам про книги, які любила і люблю сама, разом читаємо, вчимо вірші.

З повагою і любов'ю ставлюся до тих, з ким разом працювали, ділились радістю і тривогою, підтримували один одного і з ким дружимо до сьогодні.

Л. В. Горбонос – провідний бібліотекар відділу комплектування та обробки літератури (1971–1998).

День 4 січня 1971 року запам'ятався мені на все життя, адже це мій перший робочий день у Тернопільській обласній бібліотеці для дітей. На той час завідувачкою відділу комплектування та обробки літератури була Міра Моносівна Лівшиць. У відділі саме кипіла робота над переоформленням каталогів для читачів та над створенням нових таблиць класифікації для дитячих бібліотек. Моїми колегами були В. Дитиняк та А.Гориневська. У моїй пам'яті і досі зберігаються елементи тодішнього інтер'єру бібліотеки. У декількох тісних скромно омебльованих кімнатках розмістились працівники, а поруч ще й увесь довідково-бібліографічний апарат. Згодом зусиллями тодішнього директора ТОБД Л. Денисенко приміщення було розширено, що значно полегшило роботу працівникам.

Ішли роки, сумлінна праця дала свої плоди і вже у 1978 році я стала старшим бібліотекарем. Разом із внутрішніми змінами, перебудовувалось і розширювалось саме приміщення, поповнювався новими обличчями колектив бібліотеки. Так у 80-х роках директор бібліотеки П. Басок в черговий раз добився розширення приміщення бібліотеки. Пригадую, у новеньких кабінетах «оселилися» відділи: комплектування і обробки літератури, методичний та бібліографічний, де знаходяться і сьогодні.

Будучи працівником Тернопільської обласної бібліотеки для дітей, я неодноразово відвідувала цікаві семінари у різних містах України та поза її межами, удосконалювала свої професійні навички шляхом проходження курсів підвищення кваліфікації.

ББК 78.34(4Укр. Тер.)
Т 35

Автор вступної статті

Новіцька Н. С.
директор Тернопільської ОБД

Редактори: Чайківська Н. А., заступник директора з наукової
роботи
Колопенюк М. Д., провідний бібліограф
Пилипчук У. Т., редактор

Упорядник: Наконечна М. Й.

Автори тексту: Чайківська Н. А., Шеховцова Т. І., Ракоча Г. В.,
Ігнатюк Л. Р., Стецій Г. В., Маруняк І. Р., Карпич О. О.,
Хованець Т. В., Шлапак О. М., Басок П. П., Весна Х. С.,
Ковалишина Л. О., Пенкна Н. М., Горбонос Л. В.

Тернопільська обласна бібліотека для дітей: 75 років / Тернопільська
обласна бібліотека для дітей; упоряд. Чайківська Н. А., авт. вступ. ст. Н. С.
Новіцька; ред.. У. Т. Пилипчук.– Тернопіль, 2015.– 47с.: фотогр.

Дане видання містить матеріали про створення, роботу та досягнення
основних підрозділів Тернопільської обласної бібліотеки для дітей, яка
святкує своє 75-річчя. А також спогади про роботу в нашій книгозбірні
ветеранів та колишніх працівників.

